

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Simon Debeljak

**Prehranska negotovost v Sloveniji –
prepoznavanje ranljivih skupin**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2021

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Simon Debeljak

**Prehranska negotovost v Sloveniji – prepoznavanje
ranljivih skupin**

Diplomsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentorica: doc. dr. Špela Razpotnik

Ljubljana, 2021

Zahvala

Rad bi se zahvalil mentorici doc. dr. Špeli Razpotnik, ki je sprejela mentorstvo brez predhodnega poznanstva ali srečanja. Zahvaljujem se za njeno zaupanje v neznano in za zadnje popravke, ki so bili poslani s poletnih počitnic. Vsaka interakcija z njo je prispevala dodatno vrednost diplomskemu delu in podprla mojo voljo za dokončanje dela.

Lari Dujc bi se rad zahvalil za pomoč pri deljenju in reševanju vprašalnikov z uporabniki Vincencijeve zveze dobrote. Noahu Novšaku bi se rad zahvalil za pomoč pri statistični analizi in razvozlanju mojih netočnih opisov, kaj želim izračunano in kako. Lukas Debeljaku in Binetu Debeljaku bi se zahvalil za lekturo, ki je bila izvedena v najkrajšem možnem roku. Hvala vsem vam za prilagodljivost, potrpljenje in prijateljstvo.

Zahvalil bi se tudi Eleni Lunder za dolge ure poslušanja o pomanjkanju smeri raziskave in povezani negotovosti, ki jo je vedno znala in želela prebroditi z mano. Za mirno glavo in pomirjajoče besede v burnih zadnjih tednih pred oddajo, brez katerih bi se morda zapazil prvi sivi las na moji glavi, hvala.

Food can be a vehicle for social change. It brings people together in a way that very few other activities can.

Anim Steel

Prehranska negotovost v Sloveniji – prepoznavanje ranljivih skupin

Povzetek:

Raziskava se ukvarja z ravno doživeto prehranske negotovosti na priročnem vzorcu. Teoretski pregled se začne z definicijo prehranske negotovosti, ki temelji na štirih stebrih (razpoložljivost, dostop, uporaba, stabilnost). Poudari predhodno zaznane ranljive skupine (ženske, brezposelni, enostarševske družine itd.) in posledice doživljanja (zdravstvene, socialne). Nadaljuje s pomembnimi temami predhodnih težav z raziskovanjem tematike, ki so jo do sedaj po večini raziskovali iz naravoslovnih ozadij in s posrednimi meritvami, ki ne omogočajo pravilnega razumevanja problema. Posledično ne omogočajo učinkovitega naslavljanja problema. Omeni se razloge za povečanje obsega v prihodnosti zaradi sprememb v živilskih sistemih, povečanja svetovnega prebivalstva in podnebnih sprememb. Prav tako opiše morebitno vlogo socialnega dela (povezovalna in poizvedovalna) in nujnosti sprememb v kurikulumu socialno-delavske izobrazbe (poudarki na ekologiji, odnosu človeka do okolja). Metodologija temelji na izračunu prehranske negotovosti za vsakega posameznega respondenta. Sledijo izračuni povprečij za razne demografske podskupine (glede na izobrazbo, velikost gospodinjstva, status itd.), iz katerih se izlušči trende. Glavne ugotovitve raziskave so: slabša izobrazba v povprečju pomeni višje doživljanje prehranske negotovosti, prebivalci manjših naselij so v povprečju prehransko bolj gotovi, dijaki oziroma študentje, ki živijo sami, v povprečju doživljajo višjo prehransko negotovost kot tisti v večjih gospodinjstvih ter brezposelni v povprečju doživljajo do štirikrat višjo prehransko negotovost kot druge skupine. Glede na rezultate in neposplošljivost vzorca so predlogi, ki temeljijo na raziskovanju, naslednji: bolj poglobljeno raziskovanje izpostavljenih skupin (dijaki/študentje, brezposelni), propagiranje skupnostnih vrtov kot načinov ublažitve prehranske negotovosti in opolnomočenje skupnosti ter večji ekološki poudarek v socialno-delavski izobrazbi.

Ključne besede: prehranska negotovost, družboslovno raziskovanje, podnebne spremembe, izobrazba, brezposelnost, skupnostni vrtovi, ranljive skupine

Food Insecurity in Slovenia—Identifying Risk Groups

Abstract:

This research identifies the level of food insecurity and particular risk groups in a sample population. The theoretical introduction defines food insecurity, which is based on four pillars (availability, access, use, stability). It also highlights previously recognized risk groups such as women, the unemployed, single parent households etc. and briefly overlooks the social and medical effects of living through food insecurity. It additionally deals with the methodological challenges of this particular subject. Most research on food insecurity is based on natural sciences using proxy measurements, which leads to inadequate understanding of the problem and consequently its possible solutions. The paper continues by addressing the reasons for an increase in food insecurity due to changing food systems, population growth and climate change. It also mentions the role social work must take in addressing food insecurity (inquiring, advocating, empowering, coordinating), which begins with a change in its own teaching curriculum (additional focus on ecology and the interaction of humans with their environment).

The methodology is based on calculations of food insecurity scores for individual respondents. It continues by calculations of averages for different demographic subgroups (based on employment, education, household size, status, etc.) and comparing them one to another. From these comparisons, trends are determined. The main findings of this research are: lower education on average means a higher food insecurity score, inhabitants of small settlements are on average more food-secure than those living in big settlements, students living alone have on average a higher food insecurity score than those living in bigger households, and the unemployed have on average an up to four times higher food insecurity score than other social subgroups. Based on the findings of a small, unrepresentative sample size, I recommend the following steps: a more in-depth research of risk groups such as students and the unemployed, support of community gardens in urban environments as a way of alleviating food insecurity and empowering the community, and finally, a bigger focus on ecology in social work education.

Keywords: food insecurity, social science research, climate change, education, unemployment, community gardens, risk groups

Vsebina

1. Uvod	1
2. Definicija	2
3. Rizične skupine, pojavnost in posledice.....	4
3.1. Rizične skupine	4
3.2. Zdravstvene posledice	4
3.3. Socialne posledice	5
4. Raziskovalni izziv	7
5. Razlogi za povečanje obsega težave v prihodnosti	10
6. Vloga socialnega dela	11
7. Metodologija.....	15
7.1. Raziskovalna vprašanja in namen raziskave	15
7.2. Vrsta in model raziskave in spremenljivke	15
7.3. Raziskovalni instrument in vir podatkov	18
7.4. Populacija in vzorčenje	19
7.5. Zbiranje podatkov	20
7.6. Obdelava in analiza podatkov	20
8. Rezultati.....	22
8.1. Demografski pregled.....	22
8.2. Povprečne vrednosti prehranske negotovosti za demografske značilnosti	25
8.3. Odgovori na raziskovalna vprašanja ter preverjanje hipotez	31
9. Razprava	33
10. Predlogi.....	35
11. Uporabljena literatura	37
12. Prilogi	42
12.1. Priloga A: Vprašalnik.....	42
12.2. Priloga B: Kodirani rezultati pridobivanja informacij	47

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Spremenljivke in njihove vrednosti I	16
Preglednica 2: Spremenljivke in njihove vrednosti II	17

Kazalo grafov

Graf 1: Starostna sestava vzorca	23
Graf 2: Vzorec glede na zaposlitveni status.....	24
Graf 3: Vzorec glede na najvišjo končno izobrazbo	24
Graf 4: Vzorec glede na velikost gospodinjstva	25
Graf 5: Povprečno doživeta prehranska negotovost glede na zaposlitveni status.....	26
Graf 6: Povprečno doživeta prehranska negotovost glede na najvišjo dokončno izobrazbo	27
Graf 7: Povprečno doživeta prehranska negotovost zaposlenih glede na izobrazbo	28
Graf 8: Povprečno doživeta prehranska negotovost brezposelnih glede na izobrazbo.....	28
Graf 9: Povprečno doživeta prehranska negotovost upokojenih glede na izobrazbo	29
Graf 10: Povprečno doživeta prehranska negotovost glede na velikost gospodinjstva	29
Graf 11: Povprečno doživeta prehranska negotovost dijakov/študentov glede na velikost gospodinjstva	30

1. Uvod

Kaj me je vodilo k raziskovanju prehranske negotovosti? Skozi celoten študij, predvsem študijsko prakso v mladinskih centrih in dnevnih centrih za brezdomce ter z udejstvovanjem v avtonomnih prostorih Slovenije, Cipra, Granade in Rige sem spoznaval pomembnost socialnega vidika skupnega pridelovanja, pripravljanja in uživanja hrane. Originalna ideja diplomske raziskave je skrenila, ko sem ob prvih pregledih virov in raziskav opazil pomanjkanje takih, ki bi ugotavljale raven prehranske negotovosti v Sloveniji. Tiste mednarodne, ki so se ukvarjale z našim področjem, so prišle na plan s sumljivo nizkimi številkami prehransko negotovih. Njihova metodologija je prepogosto ignorirala socialne vidike doživljanja prehranske negotovosti (Plut, 2012). Z mojo malo poizvedovalno raziskavo bi rad pokazal, da je prehranska negotovost v Sloveniji bolj pogost problem, kot mislimo, in kako nujno je, da ga začnemo reševati že zdaj. To se lahko začne le s korektnim raziskovanjem problema, ki v svoje razumevanje vključuje socialne vidike in posledice doživljanja prehranske negotovosti. V tem procesu mora imeti socialno delo močno in povezovalno vlogo.

V naslednji poizvedovalni raziskavi bom na priročnem vzorcu ocenjeval raven prehranske negotovosti za razne socio-demografske skupine; glede na zaposlitveni status, izobrazbo itd., za različne velikosti gospodinjstva, starosti itd. Raziskoval bom povprečne povezave med socio-demografskimi značilnostmi in tveganjem za doživljanje prehranske negotovosti. Raziskava naj služi kot eden izmed (zelo) osnovnih zidakov, na katerem se bo dalje gradila slovenska prehranska gotovost. Laično mnenje bi verjetno podalo, da je Slovenija prehransko gotova. Morda je na prvi pogled nezaznavna, a prehranska negotovost se presenetljivo pogosto skriva za zidovi slovenskih gospodinjstev.

Preden se spustim v metodološki oris raziskave, bi še obdelal, kaj točno je prehranska negotovost, kako raziskovalci ocenjujejo njeno razširjenost, zakaj bo v naslednjih letih rasla, kaj so negativne posledice doživljanja prehranske negotovosti in kaj je vloga socialnega dela v naslavljanju tega problema. Prav tako se bom obregnil ob težave, povezane z raziskovanjem prehranske negotovosti, ki vodijo v pomanjkljivo razumevanje tega problema in njegovo neučinkovito naslavljanje.

2. Definicija

Torej, kaj točno je prehranska negotovost? To je stanje, ko si posameznik ali gospodinjstvo ne zmore na družbeno sprejemljive načine zagotoviti dovoljšne količine dovolj kakovostne hrane za lastne potrebe oziroma potrebe gospodinjstva. Definicija sloni na štirih stebrih prehranske gotovosti, ki so razpoložljivost, dostop, uporaba in stabilnost (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2013).

Razpoložljivost se ukvarja s pridelavo, distribucijo in izmenjavo hrane (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2013). Trendi in napovedi globalnih pogojev proizvodnje in zauživanja hrane nam govorijo, da bo v prihodnosti vedno več uživalcev oziroma potrošnikov hrane kot proizvajalcev. Iz tega sklepamo, da ni treba, da je država oziroma gospodinjstvo samozadostno, da je prehransko gotovo. Države, kot sta npr. Singapur ali Japonska, nikoli ne bodo imele možnosti same pridelati dovolj hrane za potrebe svojih državljanov. Čeprav bi se bilo pozitivno gibati na manjših lokalnih trgih s krajšimi dobavnimi verigami, to ne sme biti edini način za naslavljanje prehranske negotovosti. Raziskave so pokazale, da je svetovna produkcija hrane na prebivalca zadostna (Tweeten, 1999). Torej težava ne tiči v razpoložljivosti hrane, temveč v dostopu do nje.

To nas vodi k naslednjem stebri, dostopu. V okviru definicije se nanaša na cenovno dostopnost in razdelitev hrane ter tudi želje posameznikov oziroma gospodinjstev. Prav tako opisuje sprejemljive načine za pridobivanje hrane, ki izključujejo izposojlo denarja, prodajanje osebnih predmetov, v ekstremnih primerih tudi krajo in paberkovanje (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2013). Glavno gonilo doživljanja neenakega dostopa do hrane je revščina (International Food Policy Research Institute, 2012). Stabilna gospodinjstva lažje prebrodijo udarce za prehranske sisteme, kot so npr. slabe letine in posledična povišanja cen (Tweeten, 1999). Socialno delo lahko vpliva na materialni položaj prehransko negotovih gospodinjstev z omogočanjem lažjega dostopa do denarnih socialnih pomoči, višjih subvencij za stanovanja, ki osvobodijo vire, čas in energijo za pridobivanje hrane. Zaradi kompleksnosti in rigidnosti prehranskih sistemov je velikokrat prehranska negotovost lažje naslavljati posredno prek opisanih praks. To ne pomeni, da ni nujno tudi širše prestrukturiranje prehranskih sistemov v bolj enakovredne glede na dostop.

Kako se pridobljena hrana uporabi, vpliva na prehransko gotovost gospodinjstva. Znanja, zmožnosti in tehnologije za določene načine shranjevanja in pripravljanja hrane niso enako dostopni vsem. Razlike na tem področju, ponovno, izhajajo predvsem iz revščine (International Food Policy Research Institute, 2012). Kulturno svojevrstne prakse prav tako

igrajo vlogo v načinih priprave hrane, ki vodijo tako v telesno kot socialno zadoščanje (pogosto pozabljen vidik prehranjevanja). Dodaten vidik uporabe sta dostop do zdravstva in zdravstveno stanje posameznikov, kar vpliva na to, kako učinkovito se hrana v sistemu metabolizira. Slabši higienski pogoji vodijo v večje tveganje za notranje zajedavce, drisko in druge zdravstvene izide, ki so negativni za uspešno presnavljanje hrane. To vodi v večje tveganje za doživljanje prehranske negotovosti, čeprav je prvima dvema stebroma (razpoložljivost in dostop) zadoščeno (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2013). Socialno delo na ravni neposrednega dela z uporabniki bi moralo vključevati tudi znanja uporabe (priprava, shranjevanje) hrane, da se njeno vrednost poveča v čim večji meri.

Stabilnost je »novi« dodani steber definicije prehranske negotovosti, ki ga je leta 2009 obstoječim trem pridala Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (v nadaljevanju FAO) (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2009). Ta opisuje stalnost oziroma pomanjkanje le-te glede na razpoložljivost in dostop do hrane. Iz tega sledi, da poznamo tri vrste prehranske negotovosti; prehodno, sezonsko in kronično. Pri prehodni prehranski negotovosti nenapovedani dogodek, kot so npr. izreden vremenski pojav, vojna ali pandemija, vpliva na razpoložljivost in dostop do te mere, da povzroči prehransko negotovost. Gre lahko tudi za osebno okoliščino, npr. izgubo službe. Sezonska prehranska negotovost se nanaša na ciklično prehransko negotovost, ki je po navadi posledica rednega vzorca rastnih dob v proizvodnji hrane. Kronična ali trajna prehranska negotovost je dolgotrajno in vztrajno pomanjkanje ustrezne hrane. Kdor koli doživlja prva dva tipa prehranske negotovosti, je izpostavljen večjemu tveganju za doživljanje dolgotrajne prehranske negotovosti (International Food Policy Research Institute, 2012).

Vse skupaj lahko povežemo v definicijo, da je prehranska negotovost stanje, ko posameznik ali gospodinjstvo ne zmore na socialno sprejemljiv način pridobiti dovoljše količine, dovolj kakovostne hrane oziroma virov za pridobivanje hrane, ki bi zadostili potrebam celotnega gospodinjstva.

3. Rizične skupine, pojavnost in posledice

3.1. Rizične skupine

S pregledom dosedanjega raziskovanja prehranske negotovosti lahko označimo družbene skupine, ki imajo največji rizični dejavnik za doživljanje prehranske negotovosti. Glavne demografske značilnosti populacij, ki pogosteje doživljajo prehransko negotovost, so nizki dohodki, žensko vodena gospodinjstva, gospodinjstva z otroki, posamezniki s fizičnimi ali duševnimi zdravstvenimi ovirami, avtohtona prebivalstva ali marginalizirane etnične skupine (Romi, Inuiti, Indijanci, Afroameričani itd.) (Anderson, Butcher, Hoynes in Whitmore Schanzenbach, 2016; Grimaccia in Naccarato, 2018; Huang, Guo in Kim, 2010; Kaushal, 2013; Morrissey, Oellerich, Meade, Simms in Stock, 2016; Whitaker, Phillips in Orzol, 2006). Predvsem bi poudaril neenakost med spoloma in gospodinjstva z otroki kot največja rizična dejavnika za doživljanje prehranske negotovosti. Poudaril bi tudi, kako sta npr. neenakost med spoloma ali slabše zdravje lahko tako vzrok kot tudi posledica prehranske negotovosti. Neenakost med spoloma privede do veliko pojavov prehranske negotovosti, prav tako onemogoča izhod v večjo prehransko gotovost.

3.2. Zdravstvene posledice

Zdravstvene posledice doživljanja prehranske negotovosti so nedvoumno negativne. Naj hitro predstavim raziskave, ki to potrjujejo. Metodologija raziskav binarno primerja zdravstvene izide posameznikov iz prehransko negotovih gospodinjstev s kontrolno skupino primerljivih posameznikov (starost) iz prehransko gotovih gospodinjstev.

Za otroke, stare med 12 in 15 let iz prehransko negotovih gospodinjstev obstaja 2,95-krat večja možnost za doživljanje anemije, povezane z mankom železa (Eicher-Miller, Mason, Weaver, McCabe in Boushey, 2009). Za tiste, stare med 10 in 15 let, ki kadar koli doživljajo prehransko negotovost, je možnost za razvoj astme 1,41-krat večja kot pri tistih, ki je nikoli ne doživijo. Za starejše, tiste med 16 in 21 let, je možnost 2,66-krat večja (Kirkpatrick, McIntyre in Potestio, 2010). Zobna gniloba je bila dvakrat pogostejša pri otrocih iz prehransko negotovih gospodinjstev (Santin, Martins, Pordeus, Calixto in Ferreira, 2014). Negativni vplivi se kažejo tudi v pogostosti pojavnosti bolezni, kot sta depresija in anksioznost, ter razvoju samomorilnih misljenj. Kanadska raziskava Melchior idr. (2012), izvedena med letoma 1997 in 2005, je pokazala, da sta depresija in anksioznost bili 1,79-krat bolj prisotni pri otrocih, s tih med štiri in osem let, ki so doživljali prehransko negotovost,

kot pri tistih, ki so bili prehransko gotovi (Melchior idr., 2012). Še ena kanadska raziskava, McIntyre, Williams, Lavorato in Patten (2013), izvedena med leti 1994 in 2009, je dokazala, da je pri mladih, starih med 14 in 25 let, ki izhajajo iz prehransko negotovih gospodinjstev, 2,3-krat večja možnost za razvoj depresije in samomorilnih misli.

Negativne zdravstvene posledice doživljajo tudi prehransko negotovi odrasli. Na primer, prehransko negotovi posamezniki imajo dvakrat večjo možnost za razvoj sladkorne bolezni (Seligman, Bindman, Vittinghoff, Kanaya in Kushel, 2007). Seligman, Bindman, Vittinghoff, Kanaya in Kushel (2007) so v dodatni raziskavi potrdili te izsledke in dodali, da se posameznikom, ki doživljajo prehransko negotovost, za 20 % poveča tveganje za samoporočano hipertenzijo in za 30 % poveča tveganje za samoporočano hiperlipidemijo (Seligman, Laraia in Kushel, 2009). Verjetnost za pomanjkanje železa je bila pri nosečih ženskah, starih med 13 in 54 let, ki so doživljale prehransko negotovost, 2,9-krat večja kot pri tistih, ki so prehransko gotove (Park in Eicher-Miller, 2014). Raziskava Whitaker, Phillips in Orzol (2006) je pokazala, da prehransko negotove mame 2,2-krat pogosteje doživljajo težave z duševnim zdravjem. Prav tako kot pri otrocih so tudi zobna gniloba in druge težave oralnega zdravja 3,3-krat pogostejše pri prehransko negotovih odraslih kot pri prehransko gotovih (Santin, Martins, Pordeus, Calixto in Ferreira, 2014).

3.3. Socialne posledice

Prav tako ima doživljanje prehranske negotovosti negativne socialne posledice (Brisson, 2012). V kanadski raziskavi iz leta 1999 (Hamelin, Habicht in Beaudry, 1999) so s fokusnimi skupinami analizirali posledice doživljanja prehranske negotovosti na 98 gospodinjstvih. Gospodinjstva so poročala o več negativnih socialnih posledicah, tako na ravni posameznika kot družine same. Te vključujejo stres, onemogočeno vabljenje prijateljev na obroke, izgubo ritualnosti družinskega obroka zaradi sramu, poslabšane odnose med starši in otroki (jeza, razdražljivost zaradi neizpolnitve starševske obveznosti, manj prostega časa za preživljanje časa z otroki, ker je porabljen za pridobivanje hrane, itd.). Negativne socialne posledice se kažejo tudi v širšem družbenem kontekstu. Gospodinjstva so poročala o slabši zmožnosti za zbranost med učenjem oziroma delom zaradi podhranjenosti in povečanih stroškov za zdravstvo članov. Prav tako so poročali o občutkih stigmatiziranosti zaradi uporabe socialnih kuhinj, razdeljevalnih akcij, prejemanja zastonj kruha ali sadja, zelenjave. Čeprav so sčasoma družine same začele sprejemati take načine za reševanje svojega problema dostopa do hrane, so še vedno poročali o občutkih družbene stigmatiziranosti (Hamelin, Habicht in Beaudry, 1999). V poročanju fokusnih skupin lahko razberemo cikličnost doživljanja prehranske

negotovosti. Posledice doživljanja prehranske negotovosti, npr. zmanjšana zbranost na delu, stres, povečane možnosti za depresijo, povečani stroški zdravstva, sami postanejo razlogi, zakaj se posamezniki in gospodinjstva ne uspejo prebiti do večje prehranske gotovosti. Seveda je treba omeniti, da je doživljanje prehranske negotovosti pogosto prepleteno z drugimi socialnimi in materialnimi primanjkljaji ter je zato težko potegniti neposredno črto kavzalnosti.

4. Raziskovalni izziv

Prehranska negotovost je v Sloveniji, a tudi širše, dokaj neraziskan pojav. Prav zato je nujno celostno in temeljito raziskati pojavnost in vrste doživljane prehranske negotovosti v Sloveniji. Neraziskanosti pripomore metodološki problem, ki ga raziskovana tematika postavlja.

Definicija prehranske negotovosti sloni na štirih, že opisanih stebrih (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2013). Težava, s katero se srečujejo raziskovalci, je, kako v raziskavo istočasno zajeti vse štiri stebre. Za kakovostno raziskavo bi zadoščali že dobro zajeti prvi trije stebri (razpoložljivost, dostopnost in uporaba), ampak tudi to raziskovalcem predstavlja težave. Taka raziskava bi seveda odmisllila element stabilnosti in bi bila zaradi tega pomanjkljiva, a bi predstavljala dobro osnovno merjenje prehranske negotovosti. Raziskovalcem težavo predstavlja predvsem raziskovanje manj akutnih oblik prehranske negotovosti, ki niso tako očitne kot dolgotrajno in akutno pomanjkanje hrane. Prav zato je veliko več raziskav o prehranski negotovosti, ki so osredotočene na globalni jug, vendar je manj takih, ki se ukvarjajo s prehransko negotovostjo ekonomsko razvitejših držav Evrope, Severne Amerike ali Azije (Webb idr., 2006).

Stroka se s težavami raziskovanja prehranske negotovosti za zdaj spopada na tri temeljne načine. Prvi je odmik od objektivnega merjenja proti večjemu posvečanju subjektivnega doživljanja prehranske negotovosti na raziskovani populaciji (Webb idr., 2006). To se opazi tudi v uporabljenem vprašalniku za dotično raziskavo, ki sprašuje po občutkih skrbi glede pridobivanja hrane, lastne interpretacije neraznolikosti zaužite hrane in osebnih preferenc. Iz tega paradigmatskega obrata sledi druga sprememba v raziskovanju prehranske negotovosti, ki stremi k iskanju modelov za temeljne meritve prehranske negotovosti. V preteklosti so prehransko negotovost velikokrat raziskovali s pomočjo posrednih meritev, npr. dohodka gospodinjstva, razpoložljivosti hrane v življenjskem okolju, merjenja vnosa kalorij v gospodinjstvu itd. Take meritve so se izkazale za neustrezne, saj ne vključujejo občutkov doživljanja prehranske negotovosti in kulturnih posebnosti prostora. Prav tako so omejene v svojem raziskovanju samo na vidike razpoložljivosti in uporabe, medtem ko izpustijo ključni vidik dostopa oziroma neenakega dostopa v raziskovani populaciji, npr. v državi ali mestu in celo v gospodinjstvu samem. Tretji paradigmatski premik, tesno povezan z opisanim drugim, je prehod z uporabe meritev razpoložljivosti in uporabe hrane na merjenje neustreznega oziroma neenakega dostopa do hrane.

Kljub temu ostaja v raziskovanju prehranske negotovosti še kar nekaj možnosti za izboljšanja. Poudaril bi štiri točke, ki so: 1) kako uspešni so lahko meritveni inštrumenti, namenjeni merjenju kronične prehranske negotovosti za merjenje stanj prehajanja med blago, akutno in kronično prehransko negotovostjo (razlikovanje v intenzivnosti in dolgotrajnosti doživljanja (Coates, Swindale in Bilinsky, 2007)); 2) kako v meritvene inštrumente vključiti element stabilnosti, torej, kako meriti vpliv kratkoročnih pretresov, kot so naravne katastrofe, vojne, pandemije, na prehransko gotovost in odnose, ki jih posledično posamezniki in gospodinjstva razvijajo v navezavi na prehransko gotovost; 3) vzpostavitev merilnih aparatov, ki bi raziskovali interakcijo med ravno doživete prehranske negotovosti in pogostostjo doživljanja le-te, ter 4) ali lahko le en član gospodinjstva verodostojno odgovarja za celotno gospodinjstvo (Webb idr., 2006). Pri merjenju prehranske negotovosti bi morali paziti, da se izogibamo velikim nacionalnim študijam, saj le-te velikokrat prikrijejo intranacionalne razlike med mestnim in podeželskim prebivalstvom ter s postavljanjem ene same povprečne vrednosti prehranske negotovosti zakrijejo razlike v doživljanju prehranske negotovosti. Pogosta lastnost takih raziskav je tudi ta, da se osredotočajo predvsem na razpoložljivost hrane, pri čemer zanemarijo dostop, uporabo in stabilnost. Take študije so lahko uporabne kot temeljne raziskave, ki jih je nujno nadgrajevati z bolj poglobljenim, bolj družbeno usmerjenim raziskovanjem. Več o uporabljeni metodologiji bom napisal v poglavju opisovanja merskega instrumenta.

Neraziskanost prehranske negotovosti v Sloveniji (in po Evropi širše) je taka, da na SURS-u (Statistični urad Republike Slovenije) ni mogoče zaslediti podatka o prehranski gotovosti. Lanski Statopis tudi nima neposrednega podatka o prehranski gotovosti slovenskih gospodinjstev. O njem bi lahko le sklepali glede na povprečne izdatke gospodinjstev za živila, razmerja uvožene in doma pridelane hrane, površine kmetijskih površin itd. Kot sem že opisal, to ni dovolj natančen način za ocenjevanje prehranske negotovosti gospodinjstev, saj pokriva le vidik razpoložljivosti. Podatke o ravni slovenske prehranske negotovosti sem bil primoran iskati drugje. FAO poda razširjenost zmerne ali hude prehranske negotovosti med prebivalstvom za leto 2018 kot 10,4-odstotno. Leta 2015 je bila 12,3-odstotna, leto kasneje 11,8-odstotna in leta 2017 11,2-odstotna (The World Bank, b.d.).

Menim, da je glavni razlog za pomanjkanje podatkov o prehranski negotovosti v Sloveniji posledica opisanih težav pri merjenju manj akutnih in manj trajnih oblik prehranske negotovosti, ki bi bile v razvitih državah, kot je Slovenija, najpogostejše oblike prehranske negotovosti. (Webb idr., 2006). Motivacija za raziskovanje morda manjka zaradi percepcije, da prehranska negotovost v Evropi ne obstaja in da je to težava razvijajočega se sveta.

Dodatne razloge poda analiza raziskovanja prehranske (ne)gotovosti v Evropi z norveškega inštituta za raziskovanje potrošnje (SIFO). Z analizo okoli 10.000 znanstvenih člankov na temo prehranske ne/gotovosti iz oziroma o evropskem prostoru raziskovalci ugotovijo, da diskurz, ki prevladuje v znanstvenih opredelitvah prehranske (ne)gotovosti, prevladujoče izhaja iz naravoslovnih znanosti (agrikultura, ekologija, nutricionistika), objavljen je v naravoslovnih znanstvenih publikacijah, medtem ko rešitve išče v povečanju produkcije hrane. Manj je diskurza, ki izhaja iz družboslovnih znanosti, ki je objavljen v družboslovnih znanstvenih revijah in je hkrati usmerjen na socialne vidike dostopnosti in pripravljanja hrane ter družbenih posledic pomanjkanja (stres, konflikti v družini, stigmatizacija). Razlogi za prehransko negotovost so zaradi tega podani bodisi kot pomanjkanje hrane ali so izrazito individualizirani (Borch in Kjærnes, 2016). Po eni strani si lahko to razlagamo kot lobiranje agrikolturnega lobija za povečanje produkcije, po drugi kot odlaganje odgovornosti za težavo in njeno rešitev na posameznika. Obe razlagi (pomanjkanje hrane in/ali individualni razlogi) sta neustrezni in ne podajata realističnih, dolgoročnih rešitev za prehransko negotovost v Evropi in širše. Ena izmed vlog socialnega dela v naslavljanju prehranske negotovosti bi morala biti izvajanje raziskav, ki se tematike lotevajo iz socialnega zornega kota, ki analizirajo socialni položaj in socialne posledice posameznikov in gospodinjstev, ki doživljajo to deprivacijo. Iz raziskav lahko sledijo konkretni načrti za izboljšanje ravni prehranske gotovosti za gospodinjstva in posameznike, ki jo doživljajo. Na sistemski ravni je treba razloge in rešitve iskati v preoblikovanju nepravičnih sistemov dostopanja do hrane, ki jo je dovolj.

5. Razlogi za povečanje obsega težave v prihodnosti

Preden se še bolj poglobljeno lotim vloge socialnega dela v raziskovanju in naslavljanju problema prehranske negotovosti, bom orisal nekaj ključnih razlogov, zakaj bo v prihodnosti to vedno bolj pereč in intenzivno doživet fenomen, z družbenimi in naravnimi posledicami katastrofalnih razsežnosti, ki bi jih morali preprečevati, preden jih bo treba zdraviti (Loopstra et al., 2015).

Na verjetno povečanje prehranske negotovosti vpliva preplet več dejavnikov, ki istočasno vplivajo drug na drugega. Najpomembnejši med njimi, tisti, ki ima najbolj mnogotere vplive, so podnebne spremembe (Gregory, Ingram in Brklacich, 2005). Razne raziskave nam pričajo o degradaciji kmetijskih površin (manjša dostopnost vode, razpoložljivost dušika v zemlji) in vedno pogostejšimi šoki za pridelovalne zmožnosti (suše, poplave, druge naravne katastrofe), ki se že dogajajo in se bodo v prihodnosti le še stopnjevale, tako v svoji pojavnosti kot intenziteti. Čeprav se ta proces dogaja po vsem svetu, bo imel največji vpliv v razvijajočem se svetu. Če ta podatek pogledam v paru s povečanim povpraševanjem po hrani, ki se bo zgodil kot posledica prebivalske rasti in socio-ekonomskega razvoja razvijajočega se sveta, je jasno, da se nam obeta prehranska katastrofa. Vpliv podnebnih sprememb bo oziroma je že najobčutnejši v razvijajočem se svetu, ki nosi najmanj odgovornosti za spremembe v ozračju (Fischer, Shah, Tubiello in van Velhuizen, 2005).

Pomembno je poudariti, da naravni dejavniki vedno delujejo v sozvočju s socialnimi pogoji družbe. Npr. čeprav je suša v južni Afriki v letih 2002–2003 za 5,5 % zmanjšala produktivnost pridelovanja koruze, je to le dodatno obremenilo živilski sistem, ki je že tako ali tako trpel zaradi neenakega dostopa do hrane, visokih cen, vojn in drugih konfliktov ter slabega odziva na množične okužbe s AIDS/HIV. Torej, čeprav so naravni dejavniki (suša) vplivali na živilski sistem, so bile socialne razlike in šibke točke v živilskem sistemu že prisotne (Scholes in Biggs, 2004). Podobne situacije, v katerih bodo živilski sistemi doživljali nenadne pretese kot posledice naravnih dogodkov, npr. suše in poplave, vojne ali pandemije, bodo vedno pogostejše, medtem ko bodo njihove posledice najbolj občutile najranljivejše skupine, ki se že tako ali tako dnevno spopadajo s težavami neenakega dostopa v živilskih sistemih (Gregory, Ingram in Brklacich, 2005). Nujno je sestaviti okvir raziskovanja in naslednje akcije, ki bo v razumevanje živilskih sistemov in njihovih šibkih točk vključeval socialne vidike dostopa in uporabe ter povečana tveganja za nenadne pretese.

6. Vloga socialnega dela

Omenjal sem že, kako se razumevanje prehranske ne/gotovosti premika od izključno naravoslovnega razumevanja proti hibridnemu razumevanju, ki se zaveda nujnosti naravoslovna znanja gledati skozi prizmo družbenih sistemov in neenakosti. Samo tako se lahko vzpostavi model, ki je dovolj holističen, da bo uspešno naslavljal tako težave trajnostnega pridelovanja dovoljšne količine hrane kot njeno enakomerno razdelitev med prebivalstvo, ki jo zna učinkovito uporabiti.

Naslavljanje ta vprašanja, mora postati pomembnejši del socialnega dela. Za stroko, ki se, recimo temu, širše ukvarja s težavami odnosa človeka v lastnem socialnem okolju, je zelo malo posvečeno interakciji človeka s svojim naravnim okoljem (Besthorne, 2003). Sedaj in v zelo bližnji prihodnosti mora socialno delo to interakcijo, človek in naravno okolje, vključiti v svoje razumevanje stiske posameznika. Prav tako je nujno povezati temeljne vrednote socialnega dela, socialno pravičnost in človekove pravice, s konceptom ekološke pravičnosti in ta dva koncepta kar se da uskladiti. V te namene se socialno delo ne sme preprosto podrediti ekološki pravičnosti, ki je v svojih najbolj radikalnih oblikah antičloveška, ampak iskati rešitve tako za ljudi kot za okolje (Cannanr, 2000).

O manku takega razmišljanja o človeku in njegovem delovanju z naravnim okoljem priča magistrska raziskava Paul (2011). Na vzorcu dvanajstih socialnih delavcev raziskovalka ugotavlja, katere so največje ovire pri naslavljanju prehranske negotovosti in drugih težav, ki se med drugim vežejo na interakcijo človeštva z naravnim okoljem. Prav vsi respondenti opisujejo kot glavno oviro manko virov za naslavljanje teh težav, npr. infrastruktura organizacij, npr. večina uporabnikov obroke dobi v zavetiščih, ki ne strežejo zdrave, sveže hrane, prav tako ni možna nikakršna izbira glede na posameznikove preference. Dodatno jih večina (9) navaja, da jim manjka znanje o prehranskih sistemih, tako na ravni posameznika in njegovih potreb (nutricionistika) kot tudi na ravni sistemskih težav živilskih sistemov. Tisti, ki imajo znanje na teh področjih, so v organizaciji, ki se ukvarja izključno z naslavljanjem prehranske negotovosti, ali imajo osebno ozadje izobrazbe na dotičnih področjih. Na vprašanja o povezavi med prehransko negotovostjo in socialnim delom jih veliko odgovori, da je prvič, da razmišljajo o tej povezavi in da se v njihovi socialno delavski izobrazbi to ni nikdar izrazilo naslovilo (Paul, 2011). Podobno ugotavlja Jones (2006), ko opisuje odzive študentov na Univerzi Jamesa Cooka, ki v četrtem letniku nudi predmet socio-okoljsko in skupnostno delo (angl. »*Socio-environmentalism and community work*«). Ena izmed študentk se sprašuje, kaj je potreba takega predmeta, saj jo zanima delo z ljudmi, ne drevesi.

Spremeniti je treba socialno-delavsko mišljenje, da bi prihodnji študentje in študentke razumeli, da je za delo z ljudmi nujno tudi delo z drevesi in da je delo za drevesa tudi delo za ljudi. To se lahko zgodi samo, če spremenimo kurikulum učenja v socialno-delavski izobrazbi.

Iz bolj povezane izobrazbe sledi bolj povezana akcija. Kaj bi to pomenilo v praksi? Zelo pogost način delovanja je, kot že omenjeno, izboljšanje materialnih pogojev gospodinjstev, ki doživljajo prehransko negotovost. To izboljšanje omogoča večjo zmožnost za pridobivanje dovolj kakovostne hrane za potrebe gospodinjstva. Vedno več se dojema kot organizacija urbanih skupnostnih vrtov za skupnosti, ki doživljajo dolgotrajne in kronične oblike prehranske negotovosti, kot legitimen način naslavljanja prehranske negotovosti, izboljšanja možnosti zaposlitev ter istočasno naslavljanje nevzdržnih praks pridobivanja in razdeljevanja hrane po svetu (dolge dobavne poti, intenzivno monokulturno pridelovanje itd.). Ta način delovanja se je razvil predvsem v revnih, urbanih središčih ZDA, ki so velikokrat poimenovani *prehranske puščave* (*food deserts*) (Larsen in Gilliland, 2008). To so območja, kjer so prevladujoče ponudba hrane hitra hrana (zelo predelana, ni sveža ali hranljiva) in male trgovine, ki ne nudijo svežega sadja ali zelenjave. Življenje je na takih območjih možno, vendar je njegova kakovost občutno nižja (Larsen in Gilliland, 2009). Čeprav *prehranske puščave* še ne obstajajo pri nas, bi bilo zmotno razmišljati, da kmalu ne bo tako. Sami lahko opazujemo porast velikih trgovin, ki ne nudijo tako svežih ali kakovostnih izdelkov kot manjši, lokalni proizvajalci. Pomembno je vedeti, da je napovedano, da bo do leta 2050 kar 70 % svetovnega prebivalstva živel v urbanih okoljih (Walsh, 2009), kar bo vodilo v še dodatno degradacijo kakovosti hrane, ki bo veliki večini meščanov na voljo.

To nas vodi do ideje urbanega skupnostnega vrtnarjenja in vertikalne urbane agrikulture. Začnimo pri preprostejši ideji urbanega skupnostnega vrtnarjenja. Urbano skupnostno vrtnarjenje naslavlja več oblik izključenosti in na več ravneh blaži težave vključenih skupnosti in posameznikov. Na najosnovnejši ravni nudi urbano skupnostno vrtnarjenje svež, ekološki vir hrane za sodelujoče. Istočasno odpira prostor in ustvarja priložnost za socialne interakcije, grajenje skupnosti, učenje novih spretnosti in vsebin (Kozina, Šmid Hribar, Poljak Istenič, Tiran in Halilović, 2019). Prav tako so dokazane korelacije med vrtnarjenjem in psihološkim blagostanjem (Soga idr., 2017). Nujno je poudariti, da so nižji sloji družbe velikokrat izključeni iz vrtnarstva oziroma vrtičkanja, ki je v Sloveniji prepogosto zaprta prostočasna dejavnost za srednje in višje sloje. Socialno delo je, glede na stik, ki ga ima z izključenimi skupinami in posamezniki, edinstveno postavljeno, da vključuje izključene segmente družbe v to dejavnost. Prav tako je udejstvovanje na urbanih vrtovih politična

dejavnost, ki vključuje koordiniranje skupnega prostora in skupno rabo javnih površin za skupno dobro. Načrtovanje skupnostnih vrtov mora postati eden izmed temeljev trajnostnega, od spodaj navzgor, razvoja urbanih središč (Kozina, Šmid Hribar, Poljak Istenič, Tiran in Halilović, 2019).

Vertikalna urbana agrikultura ima svoje korenine na začetku 20. stol., ko je ameriški geolog Gilber Ellis Bailey napisal vizionarsko, a malo poznano knjigo *Vertical Farming*. V njej je predvidel populacijsko rast in spremljajoče težave varnosti preskrbe s hrano. Z vertikalnim kmetijstvom, ki omogoča kmetom v gosto poseljenih območjih širitev gor, vertikalno in ne horizontalno, je skupnost postavljena bližje izvoru svoje hrane, ki ne potrebuje ogromne površine za pridelavo. S širitvijo vertikalno je mišljena izgradnja visokih, stanovanjskim blokom podobnih stavb, ki so namenjene intenzivnemu pridelovanju hrane, v nasprotju z širokim, horizontalno razvitimi polji. Z napredkom oblikovanja po načelu *biomimicry* (arhitektura, ki stremi k naravnim tvorbam), postajajo vertikalni vrtovi legitimna rešitev za naslavljanje prehranske negotovosti v gosto poseljenih urbanih središčih (Benyus, 2002). Vertikalni vrtovi so mišljeni za lokalno oskrbo s hrano in ne kot sistemska rešitev globalnih živilskih sistemov. Prednosti lokalne oskrbe s hrano so znanje potrošnikov, da je njihova hrana zares lokalna in sveža, medtem ko se z zmanjšanjem poti od kmetije do trgovine zmanjšata poraba fosilnih goriv in cena hrane (Macias, 2008). Prav tako bi urbano vertikalno kmetovanje omogočalo učinkovitejšo porabo odpadne vode mesta (Despommier, 2009). Istočasno bi vertikalno kmetovanje omogočalo veliko zaposlitveno priložnost za izključene ubrane prebivalce, od produkcije do distribucije hrane, delo v novo nastalih lokalnih restavracijah, menzah in pri izgradnji vertikalne kmetije kot takšne (Besthorn, 2013).

Kako se lahko socialno delo vključi v propagiranje in izvajanje urbanih vrtov, vertikalnih ali horizontalnih? Kot sem že večkrat omenil, je vloga socialnih delavcev raziskovalna in povezovalna. Kot že vzpostavljeni akterji v skupnosti imajo znanja glede določenih potreb, želja in virov moči dotične skupnosti, kulturne posebnosti skupnosti in možnih lokacij za zagon vrtov v skupnosti. Povedano drugače, socialni delavci so bolje pozicionirani, da v fokusnih skupinah in raziskovanjih odkrivajo ta znanja v skupnosti. Na sistemski ravni lahko socialni delavci apelirajo na lokalne in državne oblasti za sredstva in subvencije ter spremembe v zakonodaji, ki bi podpirale več lokalno pridelane hrane na skupnostni ravni. Pobude za lokalno pridelovanje hrane imajo večje možnosti za uspeh, če v svoje načrtovanje vključijo socialne delavce, ki so v stiku s skupnostjo in ki njene interese zagovarjajo (Besthorn, 2013). Nujno je začeti izobraževati prihodnje socialne delavce in delavke o vplivu našega delovanja na planet in to povezovati s programi pomoči in sodelovanja za

najranljivejše skupine v družbi. Razvoj takih programov mora za dolgoročno uspešnost iskati ravnovesje med socialnimi in planetarnimi vidiki našega delovanja. Interakcija med družbo in naravnim svetom mora postati eno izmed novih izhodišč socialno-delavskega razmišljanja.

7. Metodologija

7.1. Raziskovalna vprašanja in namen raziskave

Raziskovalna vprašanja, na katera sem odgovarjal, so naslednja:

1. V kakšni meri je prisotna prehranska negotovost na raziskovanem vzorcu?
2. Katere socio-demografske skupine v povprečju doživljajo več prehranske negotovosti kot druge?

Namen raziskave je v polje socialnega dela pri nas vpeljati koncept prehranske negotovosti in ga preveriti na izbranem vzorcu. To bom dosegel z osnovno kvantitativno analizo vzorca s perspektive doživljanja prehranske negotovosti. Dodatno želim izolirati določene socio-demografske značilnosti oziroma identificirati podskupine vzorca, katerih pripadniki v povprečju doživljajo višjo prehransko negotovost.

Hipoteze, ki jih želim v raziskavi preveriti, so naslednje:

1. Prehranska negotovost je na vzorcu prisotna v meri med 15 in 25 % celotnega vzorca.
2. Socio-demografske značilnosti, za katere pričakujem, da bodo izkazale povprečno višje vrednosti doživljanja prehranske negotovosti, so: ženski spol, nižja izobrazba, status brezposelnosti, upokojenci, dijaki/študenti.

7.2. Vrsta in model raziskave in spremenljivke

Raziskava v delu je opisna in kvantitativna. Njen prvotni namen je opisati oziroma s številčno vrednostjo opredeliti raven doživljanja prehranske negotovosti celotnega vzorca, prav tako za posamične demografske skupine v njem. Raziskava ima zaradi tega tudi lastnosti primerjalne raziskave. Če je prvotna statistična analiza računanje povprečja doživljanja prehranske negotovosti, odstotka vzorca, ki jo doživlja itd., je sekundarna statistična analiza primerjalna. Primerjam povprečne ravni doživljanja prehranske negotovosti med različnimi demografskimi skupinami vzorca, npr. upokojenci in študenti.

Prvi del vprašalnika (Coates, Swindale in Bilinsky, 2007) je namenjen ugotavljanju respondentove ravni doživete prehranske negotovosti. Sestavljen je iz 10 vprašanj, katerimi se s pritrdilnim odgovorom odpre podvprašanje pogostosti doživljanja dotičnega vidika prehranske negotovosti v zadnjem mesecu. Spremenljivke in njihove vrednosti so podane v preglednici 1.

Preglednica 1: Spremenljivke in njihove vrednosti I

Spremenljivke	Vrednosti
Doživljanje skrbi glede pridobitve hrane za potrebe gospodinjstva v zadnjem mesecu	• DA • NE
Pogostost doživete skrbi v zadnjem mesecu	• redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Neomogočeno uživanje priljubljenih živil v zadnjem mesecu	• DA • NE
Pogostost neomogočenega uživanja priljubljenih živil v zadnjem mesecu	• redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Uživanje neraznolikih živil v zadnjem mesecu	• DA • NE
Pogostost uživanja neraznolikih živil v zadnjem mesecu	• redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Uživanje živil, ki jih nimate radi v zadnjem mesecu	• DA • NE
Pogostost uživanja živil, ki jih nimate radi, v zadnjem mesecu	• redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Zaužitje manjšega obroka, kot se zdi potrebno, v zadnjem mesecu	• DA • NE
Pogostost zaužitja manjšega obroka, kot se zdi potrebno, v zadnjem mesecu	• redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Pridobivanje hrane prek nevzdržnih praks (humanitarne storitve, izposojanje denarja, paberkovanje, kraja itd.) v zadnjem mesecu	• DA • NE
Pogostost pridobivanja hrane prek nevzdržnih praks v zadnjem mesecu	• redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Zaužitje manj obrokov na dan, kot se zdi potrebno, v zadnjem mesecu	• DA • NE
Pogostost zaužitja manj obrokov na dan, kot se zdi potrebno, v zadnjem mesecu	• redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)

Spremenljivke	Vrednosti
Popolno pomanjkanje hrane v gospodinjstvu v zadnjem mesecu	• včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Pogostost popolnega pomanjkanja hrane v gospodinjstvu v zadnjem mesecu	• DA • NE • redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Zvečer lačen spat zaradi pomanjkanja v zadnjem mesecu	• DA • NE • redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Pogostost odhoda zvečer lačni spat zaradi pomanjkanja v zadnjem mesecu	• DA • NE • redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Cel dan in noč brez hrane v zadnjem mesecu	• DA • NE • redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)
Pogostost celega dneva in noči brez hrane v zadnjem mesecu	• redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih) • včasih (tri- do desetkrat v zadnjih štirih tednih) • pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

Spremenljivke in njihove vrednosti iz drugega dela vprašalnika, ki ugotavlja demografske značilnosti vzorca, so podane v preglednici 2.

Preglednica 2: Spremenljivke in njihove vrednosti II

Spremenljivke	Vrednosti
SPOL	• MOŠKI • ŽENSKA • TRANS MOŠKI • TRANS ŽENSKA • DRUGO (PROSIM, NAPIŠITE DODATNO) • NE ŽELIM • DO 15 LET
STAROSTNA SKUPINA	• 15–29 LET • 30–49 LET • 50–64 LET • 65–75 LET • NAD 75 LET
VELIKOST GOSPODINJSTVA	• 1 ČLAN • 2 ČLANA • 3 ČLANI • 4 ČLANI • 5 ČLANOV • VEČ KOT 5 ČLANOV (PROSIMO, VPISITE ŠT. ČLANOV)

Spremenljivke	Vrednosti
NAJVIŠJA DOKONČANA IZOBRAZBA	• (NE)DOKONČANA OSNOVNA ŠOLA • POKLICNA ŠOLA • SREDNJA ŠOLA • UNIVERZITETNA • MAGISTERIJ, DOKTORAT
TRENUTNI ZAPOSLOTVENI STATUS	• ZAPOSLEN • SAMOZAPOSLEN • BREZPOSELN • UPOKOJENEC • DIJAK ALI ŠTUDENT • GOSPODINJA • DRUGO
TIP NASELJA	• (PROSIMO, NAVEDITE) • NE ŽELIM ODGOVORITI • MANJ KOT 3.000 PREBIVALCEV • VEČ KOT 3.000 PREBIVALCEV • 3.000–10.000 PREBIVALCEV • VEČ KOT 10.000 PREBIVALCEV

STATUS

7.3. Raziskovalni instrument in vir podatkov

V raziskavi sem podatke zbiral neposredno z vprašalnikom, ki je v celoti priložen v prilogi. Kot sem že opisal v poglavju 4. *Raziskovalni izziv*, je analiziranje prehranske negotovosti metodološko zahteven izziv, predvsem za družboslovne raziskovalce. Zaradi tega sem se odločil vprašalnik povzeti oziroma prirediti po že obstoječih modelih. Od pregledanih se mi je najbolj prepričljiv in uporaben zdel vprašalnik *Household Food Insecurity Access Scale (HFIAS) for Measurement of Household Food Access*, izpod avtorstva Coates, Swindale in Bilinsky (2007). Sestavljen je bil v okviru projekta *Washington, D. C.: Food and Nutrition Technical Assistance Project*. Za ta vprašalnik sem se odločil, ker ima večplastno aplikacijo in ker meri tako intenzivnost kot tudi pogostost doživljanja vidikov prehranske negotovosti. Za namene moje raziskave je bilo predvsem pomembno, da je možno doživeto prehransko negotovost podati z eno številčno vrednostjo.

Vprašalnik vključuje devet vprašanj, ki ugotavljajo razne vidike prehranske negotovosti in podvprašanja frekventnosti njihovega pojavljanja. Prek teh odgovorov lahko pridemo do vrednosti prehranske negotovosti. Vsak pritrdilni odgovor na doživet vidik prehranske negotovosti je ovrednoten od 1 do 3 točke glede na pogostost. Pogostejši, kot je pojav, več točk dobi. Torej respondent s končno vrednostjo 20 je manj prehransko gotov od tistega s končno vrednostjo 10. Maksimalna vrednost doživite prehranske negotovosti je 30.

Za namene raziskave in po nasvetu mentorice sem vprašalniku dodal eno vprašanje, in sicer je to šesto vprašanje, ki se nanaša na pridobivanje hrane prek t. i. nevzdržnih praks

(uporaba humanitarnih storitev, izposoja denarja, prodaja osebnih predmetov, paberkovanje itd.) (*Ali ste morali v zadnjih štirih tednih vi ali kateri koli član vašega gospodinjstva, zaradi pomanjkanja sredstev, hrano pridobivati prek nevzdržnih praks, npr. izposoja denarja, prodajanje osebnih predmetov, uporabljanje humanitarnih ali socialnih storitev (Rdeči križ, zavetišče za brezdomce itd.), kraja itd.?*) Čeprav je uporaba nevzdržnih praks za pridobivanje hrane opisana kot vidik doživljanja prehranske negotovosti, je vprašalnik v svoji izvorni obliki namenjen univerzalni uporabi. Zaradi tega se vprašanje o nevzdržnih praksah, ki se lahko od kulture do kulture, države do države razlikujejo, ni vključilo v vprašalnik. Za kulturni kontekst Slovenije se nama je z mentorico zdelo, da je vprašanje primerno in da odkriva pomemben vidik prehranske negotovosti. Četrty definicijski steber prehranske gotovosti govori o stabilnosti dostopa. V času pandemije koronavirusne bolezni Covid-19, ko kar nekaj socialnih storitev, kot so npr. dnevni centri za brezdomce, ni smelo delovati oziroma so delovale z omejitvami, se je izrazito poznala ranljivost skupin, ki so odvisne od takih storitev. Prav tako velja poudariti stigmo, ki je v Sloveniji še vedno pripeta na posameznike, ki računajo na take storitve. Zaradi vsega naštetega se nama je z mentorico zdelo nujno vključiti to vprašanje v vprašalnik.

Drugi del vprašalnika, torej demografski del, sem sestavil sam. Za izbrane demografske podatke sem se odločil na temelju pregleda različnih raziskav, ki ugotavljajo demografske značilnosti vzorca oziroma populacije, in po posvetu z mentorico.

7.4. Populacija in vzorčenje

Vzorčenje je potekalo priložnostno in priročno. Zaradi tega ugotovitve raziskave niso posplošljive na širšo populacijo oziroma raziskovane demografske skupine. Kljub temu lahko prek raziskave morda prepoznamo ranljive dele populacije, ki, če nič drugega, zahtevajo še dodatno in bolj poglobljeno raziskovanje. Prav tako lahko dobimo tudi vtis o prisotnosti in razširjenosti prehranske negotovosti pri nas.

Stvarni opredeljujoči pogoji za sodelovanje v raziskavi predstavljajo dostop do interneta, članstvo v skupinah Facebook, v katerih je bila anketa deljena oziroma prijateljstvo Facebook z ljudmi, ki so vprašalnik delili, ali dostopanje do strani www.lka.si z namenom reševanja vprašalnika. Omeniti moram še uporabnike Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote — Dnevni center za brezdomce, s katerimi sem enkrat izpolnjeval vprašalnik. Dodaten pogoj je razumevanje slovenščine. Krajevno je populacija omejena na Slovenijo oziroma slovensko govorečo diasporo. Omejenosti dosega deljenja le na lastnem profilu Facebook s čim bolj

diverzno delitvijo vprašalnika. Časovno je bil vzorec omejen na tiste, ki so dostopali do vprašalnika in ga tudi rešili med 8. marcem 2021 in 8. junijem 2021.

Postopek vzorčenja je bil v veliki meri pogojen z dostopnostjo vprašalnika, ki je bil deljen na mojem profilu Facebook in strani www.1ka.si. Delil sem ga tudi v razne študentske skupine (Študentke_i FSD, Socialno delo 2016/2017, »Na svet« ni večje kurbarije od naše študentarije). Prav tako sem vstopil v dve skupini upokojencev (Upokojenci-upokojenke Slovenije, Upokojenke in upokojenci sLOVEnije <3), kjer sem delil vprašalnik.

Vprašalnik je bil za časa zbiranja podatkov v fizični obliki dostopen tudi v CSD Šiška, vendar od tam nisem dobil nobenega izpolnjenega vprašalnika. Dodatno sem vprašalnik izpolnjeval tudi z uporabniki Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote – Dnevni center za brezdomce. To sem storil, ker se mi je zdelo v raziskavo pomembno vključiti tudi respondente, ki imajo omejen dostop do interneta in verjetno ne bi sami reševali vprašalnika. Z izpolnjevanjem na Društvu prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote — Dnevni center za brezdomce sem pridobil deset uporabno izpolnjenih vprašalnikov, ki sem jih potem vnesel v internetno različico vprašalnika.

Osip očitno izhaja iz nedostopa do interneta in je pogojen z mojim lastnim dosegom ljudi na Facebooku, ki so demografsko prevladujoče podobni meni (mladi, študentje, živeči v mestu). Sklepam, da zato skoraj polovico vzorca predstavljajo študentje oziroma dijaki. Menim, da bi z bolj poglobljenim in usmerjenim raziskovanjem lahko odkrili dele prebivalstva, ki so prehranski negotovosti še bolj izpostavljeni.

7.5. Zbiranje podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo med 8. marcem 2021 in 8. junijem 2021 prek samostojnega izpolnjevanja vprašalnika, dostopnega na internetu in z enkratno akcijo sodelovalnega reševanja v Društvu prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote – Dnevni center za brezdomce. V treh mesecih zbiranja podatkov je nekaj kopij vprašalnika bilo postavljenih tudi v CSD-Šiška, kjer jih ni nihče prostovoljno izpolnil.

7.6. Obdelava in analiza podatkov

Prvi korak statistične analize je bil za vsak izpolnjeni vprašalnik izračunati vrednost doživete prehranske negativnosti. V programu Excel se je vsako odgovorjeno podvprašanje frekventnosti doživetega vidika prehranske negotovosti ocenilo s številčno vrednostjo od 1 do 3 (*Redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)=1 Včasih (tri- do desetkrat v zadnjih*

štirih tednih)=2 *Pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)*=3). Za vsak izpolnjeni vprašalnik so se vse vrednosti seštele. Končna vrednost je stopnja doživete prehranske negotovosti za respondenta oziroma respondentovo gospodinjstvo.

Sledil so izračuni povprečja za celoten vzorec. Naslednji korak je bil izračun povprečne stopnje doživete prehranske negotovosti za različne podskupine glede na socio-demografskih značilnosti (*spol, status, izobrazba, velikost gospodinjstva, tip naselja*). Kasneje sem socio-demografsko značilnost *zaposlitvenega statusa* dodatno kombiniral s spremenljivkami *izobrazba, velikost gospodinjstva* in *tip naselja* ter za kombinirane podskupine glede na socio-demografske značilnosti izračunal povprečno vrednost doživete prehranske negotovosti.

8. Rezultati

V naslednjem poglavju bom v obliki grafov in razlag predstavil ugotovitve raziskave. Prvi del rezultatov bo namenjen hitremu pregledu vzorca glede na *spol*, *starost*, *status*, *velikost gospodinjstva* in *tip naselja*, v katerem gospodinjstvo prebiva. V drugem delu bom rezultate celotnega vzorca, torej njihovo vrednost prehranske (ne)gotovosti, primerjal glede na *status*, *izobrazbo*, *velikost gospodinjstva* in *tip naselja*.

8.1. Demografski pregled

Vzorec sestavlja 66 moških (15 %) in 314 žensk (72 %). Dodatno so v vzorcu en trans moški, štirje posamezniki, ki se ne opredeljujejo, in trije, ki niso želeli odgovoriti. Doživljanje prehranske negotovosti med spoli glede na rezultate raziskave ni pokazalo razlik. Povprečna vrednost doživete prehranske negotovosti za moške je 2,93 (st. dev. =5,28) in za ženske 2,79 (st. dev.=5,44).

Vprašalnik je na zadnje vprašanje o tipu naselja ponudil štiri odgovore. Za lažjo statistično analizo sem grupiral spodnji dve vrednosti in zgornji dve. Tako pridemo do sestave vzorca, v katerem 175 respondentov oziroma 46 % vzorca živi v naseljih do 10.000 prebivalcev. Ostalih 209 respondentov oziroma 54 % jih živi v naseljih, večjih od 10.000 prebivalcev. Podobno razmerje ugotavlja tudi popis slovenske populacije in gospodinjstev iz leta 2002 (Statistične informacije Rapid Reports, 2003).

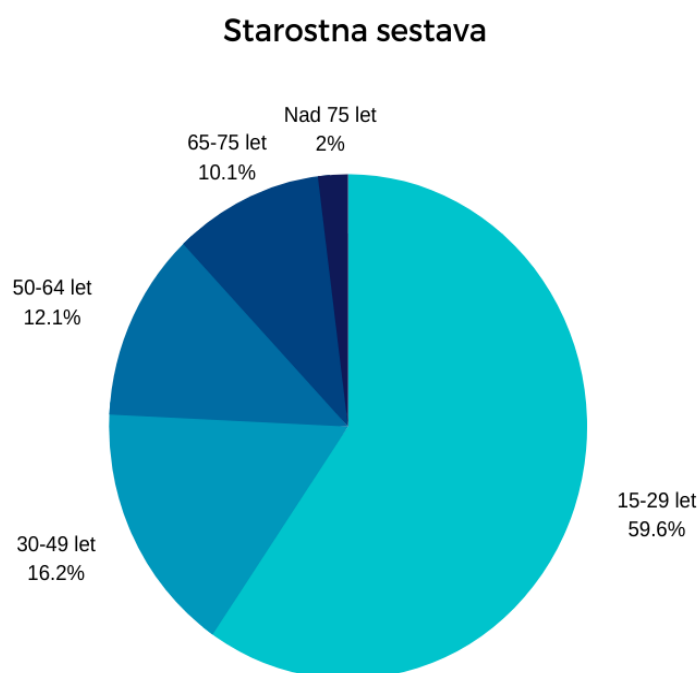
Vzorec je v nekaterih ozirih podoben populaciji, npr. razmerje med urbani in ruralnimi prebivalci je podobno kot v celotni populaciji. Starostna sestava vzorca je tudi podobna, če ravno ne ista, kot je v celotni populaciji. V demografskem popisu iz leta 2017 je delež prebivalstva, starega med 20 in 64 let, ocenjen na 61 %, tistih nad 64 je 19 % (Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2017). V vzorcu je delež respondentov, starih med 15 in 64 let, 87,9-odstoten in tistih nad 65 let 12,1-odstoten. Razlog za razliko, predvsem v deležu prebivalstva, starega med 15 in 64 let, je popolno pomanjkanje mladih pod 15 let v vzorcu, ki v splošni populaciji zajemajo 20 % celotnega prebivalstva. Spolna sestava vzorca je očitno nereprezentativna.

Kar se tiče socio-ekonomskih kazalnikov vzorca v primerjavi s populacijo so podobnosti v stopnji brezposelnosti, ki je na vzorcu 11,2 % in v statističnem popisu iz leta 2017 9,5 %. Aktivni delež celotnega prebivalstva je 45,2 %, medtem ko na vzorcu aktivno prebivalstvo predstavlja 70,3%. Odklon bi pripisal tipu raziskave in njeni dostopnosti, podobno kot pri starostni sestavi. Sestava populacije glede na izobrazbo je naslednja: osnovnošolska ali manj

= 24,5 %, srednješolska = 52,3 % in višješolska ali višje = 23,2 %. Z vzorcem se to ujema predvsem v stopnji srednješolske in gimnazijske izobrazbe, medtem ko bi kasnejši odklon, predvsem glede univerzitetne in višje izobrazbe, zopet pripisal osipu in dostopnosti vprašalnika. Glede števila članov gospodinjstva se referenciram na popis iz leta 2002, ki enočlanska gospodinjstva predstavi kot 21,9 %, dvočlanska kot 23 % celotnega prebivalstva, tričlanska kot 20,9 %, štiričlanska kot 23,1%, pet- in veččlanska kot 11,1 %. To se bolj ali manj ujema z vzorcem. Največja razlika je v manku enočlanskih gospodinjstev, na vzorcu le 11,5% in presežku dvočlanskih, ki jih je v vzorcu 34,4 % (Statistične informacije Rapid Reports, 2003).

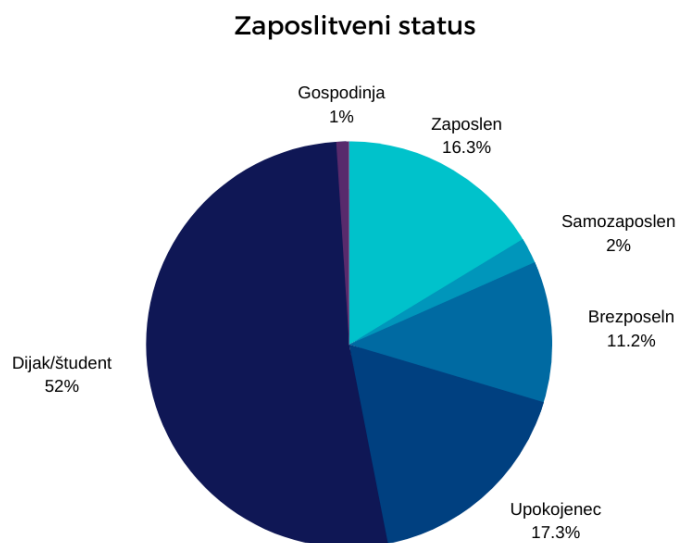
Na grafu 1 je prikazana starostna sestava vzorca.

Graf 1: Starostna sestava vzorca

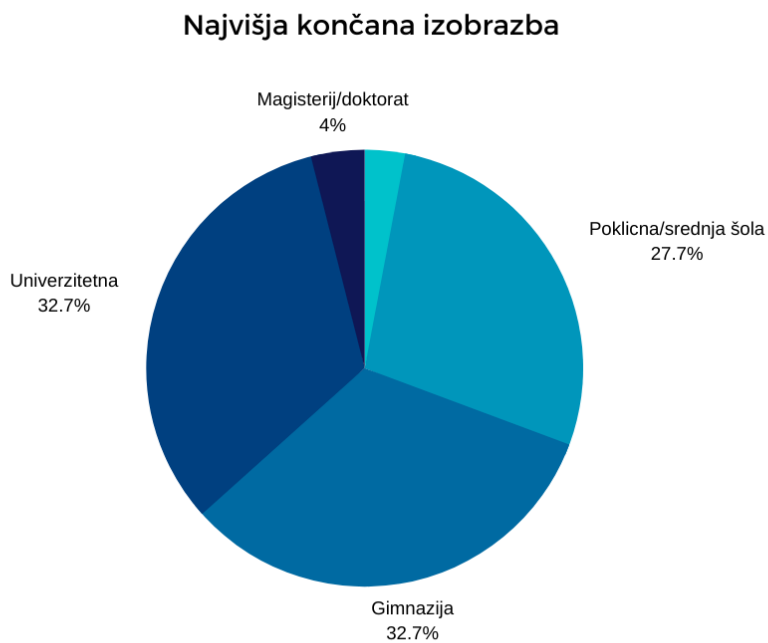
Na grafu 2 je prikazana sestava vzorca glede na status.

Graf 2: Vzorec glede na zaposlitveni status

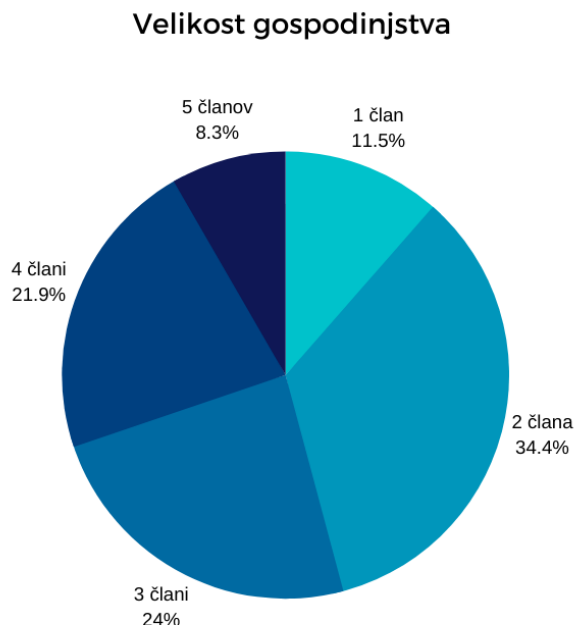
Graf 3 prikazuje sestavo vzorca glede na najvišjo dokončano izobrazbo.

Graf 3: Vzorec glede na najvišjo končno izobrazbo

Graf 4 prikazuje sestavo vzorca glede na velikost gospodinjstva.

Graf 4: Vzorec glede na velikost gospodinjstva

To je sestava vzorca glede na osnovne demografske podatke. Sledi primerjava povprečne vrednosti prehranske negotovosti za celoten vzorec s spremenljivkami tip naselja, najvišja dokončana izobrazba, status in velikost gospodinjstva.

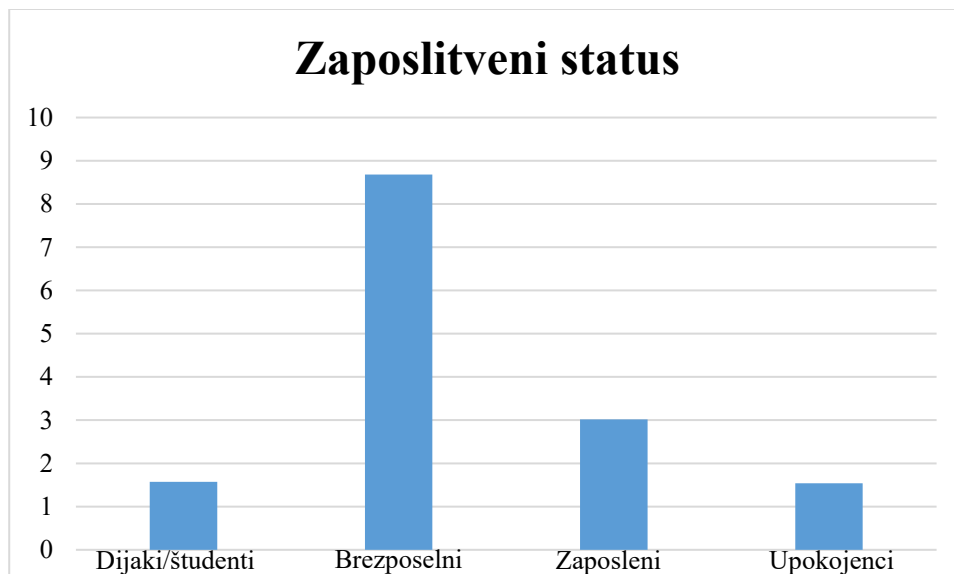
8.2. Povprečne vrednosti prehranske negotovosti za demografske značilnosti

Povprečna vrednost prehranske negotovosti na vzorcu je 2,57 točke (st. dev. =5,13). Od celotnega vzorca je 36,01 % (157 respondentov) prejelo vsaj eno točko na lestvici prehranske negotovosti, kar pomeni, da doživljajo vsaj najmilejšo obliko prehranske negotovosti. Večina njih (119) jih je dobilo med 1 in 10 točk (blaga prehranska negotovost), 27 jih je dobilo med 10 in 20 točk (akutna prehranska negotovost). Enajst respondentov je imelo vrednost doživete prehranske negotovosti nad 20 točk, kar se ocenjuje kot kronična prehranska negotovost (Coates, Swindale in Bilinsky, 2007).

V nadaljnji statistični analizi se osredotočam le na skupine dijaki/študentje, zaposleni, brezposelni in upokojenci. Tako sem se odločil, ker imajo druge skupine (samozaposleni, gospodinje, drugo) tako malo število respondentov, da statistična analiza ne bi imela smisla.

Spodnji graf prikazuje povprečno vrednost doživete prehranske negotovosti glede na zaposlitveni status respondentov.

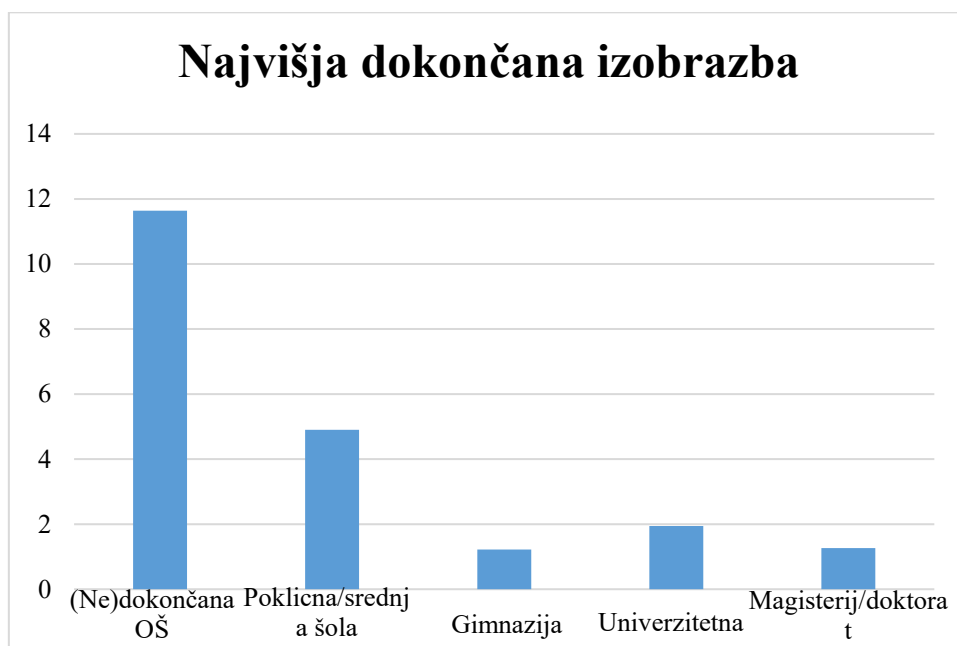
Graf 5: Povprečno doživeta prehranska negotovost glede na zaposlitveni status

Rezultati raziskave so jasni. Brezposelne osebe (povp.=8,62, st. dev.=7,64) v povprečju doživljajo več kot dvakrat intenzivnejšo in dolgotrajnejšo prehransko negotovost kot druge skupine. Upokojenci (povp.=1,54, st. dev.=3,37) in študentje (povp.=1,57, st.dev.=3,54) so pod povprečjem 2,57 (st. dev.=5,13) in zaposleni (povp.=3,02, st. dev.=5,59) malce nad njim.

Graf 6 prikazuje povprečno vrednost doživete prehranske negotovost glede na najvišjo dokončano izobrazbo.

Graf 6: Povprečno doživeta prehranska negotovost glede na najvišjo dokončno izobrazbo

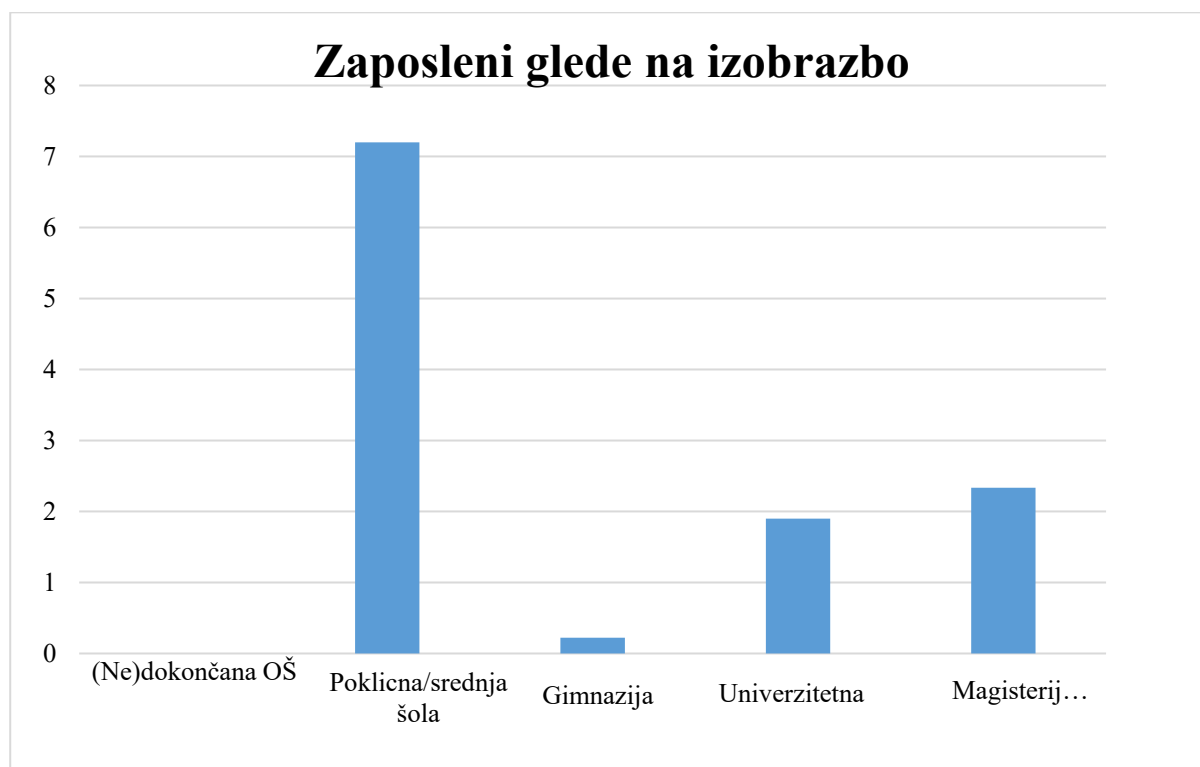

Zopet so rezultati raziskave jasni, višja izobrazba v povprečju pomeni nižje doživljanje prehranske negotovosti. Respondenti z univerzitetno izobrazbo v povprečju doživljajo višjo prehransko negotovost kot tisti z gimnazijsko, kar je zanimiva anomalija. Grafični prikaz jasno pokaže, kako pomembna je izobrazba za nižanje tveganja za doživljanje prehranske negotovosti.

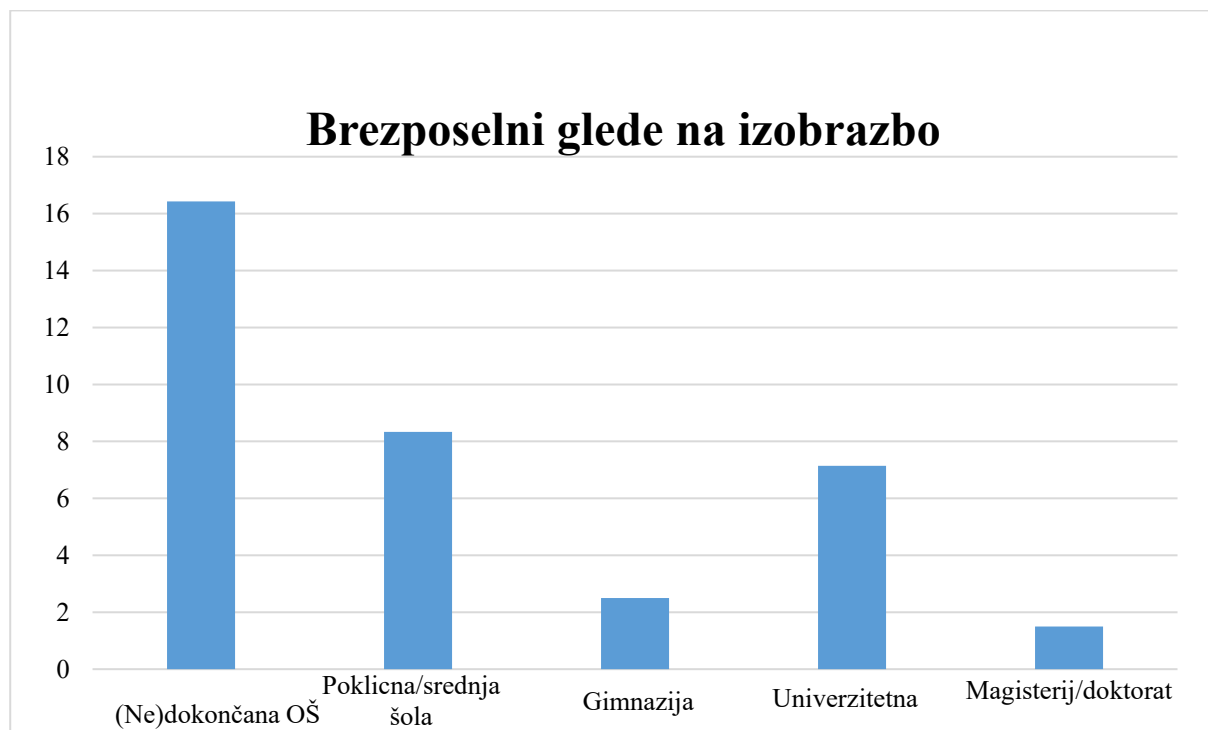
To potrdijo naslednji grafi, ki povprečne vrednosti doživete prehranske negotovosti posamične demografske skupine glede na status (*zaposlen, brezposeln, upokojenec*) primerjajo z najvišjo dokončano izobrazbo. V to analizo nisem vključil statusne kategorije *dijak/študent*, saj se lahko predvideva, da je njihova najvišja dokončana izobrazba gimnazijska. Njihova izobrazba močneje definira njihov status kot recimo izobrazba brezposelne osebe. Brezposelni so lahko tako posamezniki z doktorati kot tisti, ki niso dokončali osnovne šole.

Sledijo trije grafi, ki primerjajo povprečne vrednosti doživete prehranske negotovosti socio-demografskih skupin *zaposleni, brezposelni* in *upokojenci* z njihovo najvišjo dokončano izobrazbo.

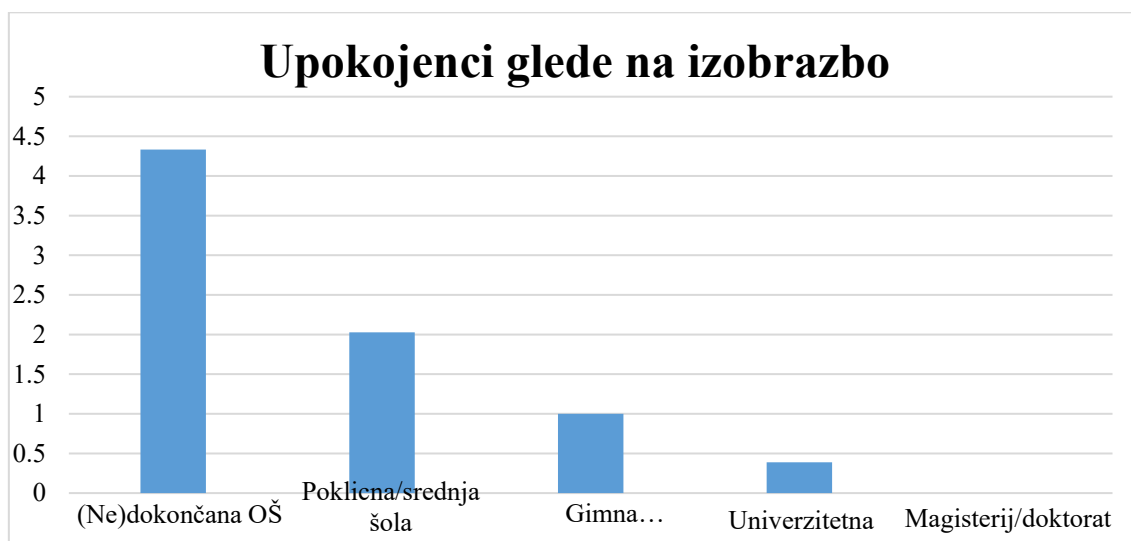
Graf 7: Povprečno doživeta prehranska negotovost zaposlenih glede na izobrazbo

Graf 8: Povprečno doživeta prehranska negotovost brezposelnih glede na izobrazbo

Graf 9: Povprečno doživeta prehranska negotovost upokojenih glede na izobrazbo

Vsi grafi prikazujejo podobno. Respondenti z *(ne)dokončano osnovno šolo* in končano *poklicno oziroma srednjo šolo* imajo v povprečju okoli dvakrat višjo vrednost doživete prehranske negotovosti. Zanimivo je tudi to, da ni prav nobenega zaposlenega respondenta, ki ne bi imel opravljene vsaj poklicne oziroma srednje šole. Za podatek, ki nam pokaže, da so najbolj prehransko gotovi zaposleni, ki so kot *najvišjo dokončano izobrazbo* navedli *gimnazijo*, nimam razlage.

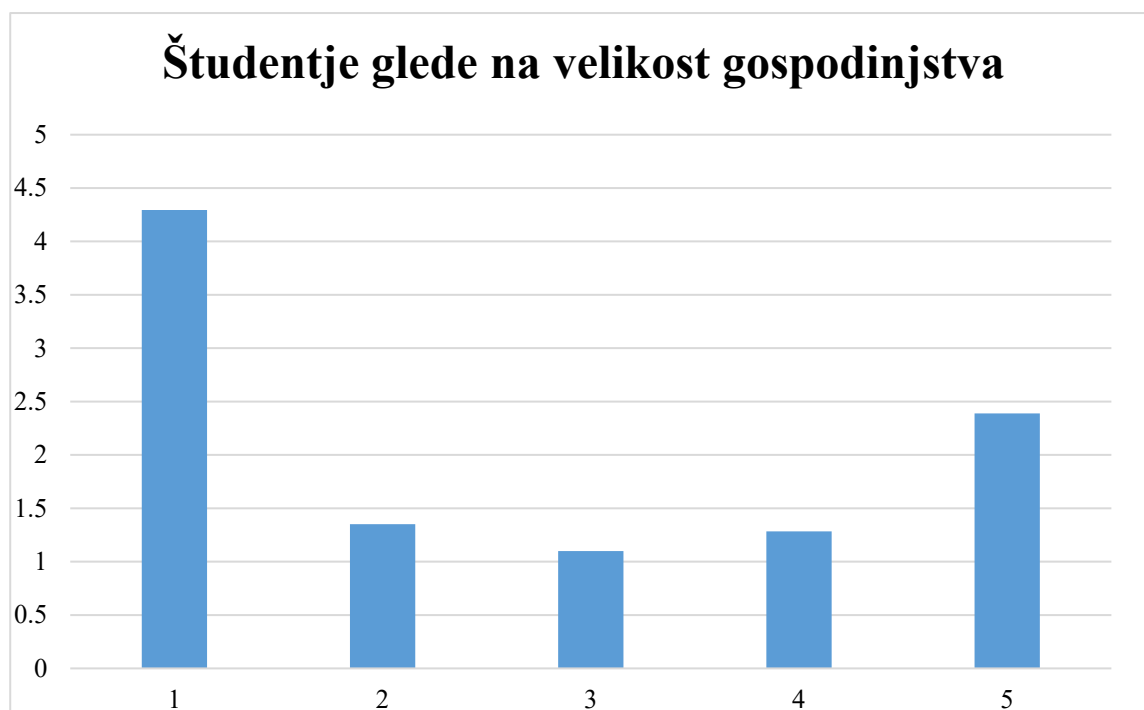
Graf 10 prikazuje povprečno vrednost doživete prehranske negotovosti glede na velikost gospodinjstva.

Graf 10: Povprečno doživeta prehranska negotovost glede na velikost gospodinjstva

Razlike med eno- do štiričlanskimi gospodinjstvi so v povprečju zanemarljive. Povprečna vrednost poskoči pri petčlanskih gospodinjstvih. Razliko bi pripisal temu, da je preprosto več članov, ki potrebujejo živila. Prav tako je večina petčlanskih gospodinjstev takih, da živila oziroma vire za živila pridobivata le dva člana v družini, medtem ko so drugi odvisni od njiju. To je dodaten pritisk na tiste v gospodinjstvu, ki hrano pridobivajo. Zanimiva razlika se pokaže, če isti graf pogledamo samo za dijaško oziroma študentsko podskupino.

Graf 11: Povprečno doživeta prehranska negotovost dijakov/šudentov glede na velikost gospodinjstva

Opazimo skoraj obraten trend kot pri istem grafu, ki je obravnaval celoten vzorec.

Študentje, ki živijo sami, imajo več kot dvakrat višjo vrednost prehranske negotovosti kot tisti v dvo-, tri- in štiričlanskih gospodinjstvih. Vrednost zopet malo poskoči pri petčlanskih gospodinjstvih, vendar je še vedno skoraj za pol manjša od tiste za študente, ki živijo sami. Razliko bi pripisal temu, da verjetno večina študentov, ki navaja večja gospodinjstva, živi doma s starši, ki prevzemajo večjo odgovornost za pridobivanje živil in virov zanje. Obratno so študentje, ki živijo sami, lastno odgovorni za pridobivanje živil. Ta odgovornost ob študijskih obveznostih vodi v povprečno višjo doživeto prehransko negotovost.

Na celotnem vzorcu je bila povprečna vrednost doživete prehranske negotovosti za respondente iz manjših naselij (do 10.000 prebivalcev) 0,31 (st. dev.=1,82). Za tiste iz večjih naselij (nad 10.000 prebivalcev) je bila povprečna vrednost 2,63 (st. dev.=4,93). Zanimiva

razlika, ki bi jo lahko pripisali večji povezanosti z lastnim pridelovanjem hrane. V zadnjem poglavju teoretskega dela sem pisal o pomembnosti skupnostnih vrtov kot blažilcev prehranske negotovosti. Čeprav v vaških okoljih to niso skupnostni vrtovi, imajo gospodinjstva kljub temu v povprečju večkrat lasten vrt oziroma njivo, s katero lahko blažijo skrb glede pridobivanja dovoljše količine hrane. Prav tako je lastna pridelava hrane velikokrat cenovno učinkovitejša in zato odpira finančne vire za naslovitev drugih negotovosti.

8.3. Odgovori na raziskovalna vprašanja ter preverjanje hipotez

V kakšni meri je prisotna prehranska negotovost na raziskovanem vzorcu?

Vsaj najmilejša oblika prehranske negotovosti je prisotna pri 36,01 % celotnega vzorca. Od vseh, ki doživljajo prehransko negotovost (157), je največ takih, ki doživljajo *milo prehransko negotovost* (1–10 točk na vrednostni lestvici prehranske negotovosti). *Milo prehransko negotovih* je 119 in predstavljajo 27,29 % celotnega vzorca. *Akutno prehransko negotovih* (10–20 točk na vrednostni lestvici prehranske negotovosti) je 27 respondentov oziroma 6,19 %. *Kronično prehransko negotovih* (20–30 točk na vrednostni lestvici prehranske negotovosti) je 11 respondentov oziroma 2,52 % celotnega vzorca.

Katere socio-demografske skupine v povprečju doživljajo največ prehranske negotovosti?

Po analizi podatkov pridemo do sklepa, da so socio-demografske značilnosti, ki v povprečju sovpadajo z višjo povprečno vrednostjo doživete prehranske negotovosti, naslednje:

- brezposelnost,
- nižja izobrazba,
- študentje, ki so sami v gospodinjstvu,
- večja gospodinjstva (5+).

Prav tako lahko poudarimo opazno razliko med prehransko negotovostjo prebivalcev manjših naselij (do 10.000 prebivalcev) (povp. =0,31, st. dev.=1,82) in prebivalci večjih naselij (nad 10.000 prebivalcev) (povp.=2,63, st. dev.=4,93).

Prva hipoteza se je glasila: Prehranska negotovost je na vzorcu prisotna v meri med 15 in 25 % celotnega vzorca.

Po analizi vzorca je hipoteza ovržena, saj je vrednost višja. Vsaj mila oblika prehranske negotovosti je prisotna pri 36,01 % celotnega vzorca.

Druga hipoteza je kot najranljivejše socio-demografske značilnosti poudarila: *ženski spol, nižjo izobrazbo, status brezposelnosti, upokojence, dijake/šudente*.

Po analizi vzorca je prva značilnost (*spol*) ovržena. Nižja izobrazba je v povprečju pomenila višjo vrednost doživete prehranske negotovosti. Status *brezposelnosti* je prav tako v povprečju pomenil višjo vrednost doživete prehranske negotovosti, medtem ko so *upokojenci* in *dijaki/šudentje* bili pod povprečno vrednostjo doživete prehranske negotovosti za celoten vzorec. *Dijaki/šudentje*, ki živijo sami, imajo v povprečju višje doživljanje prehranske negotovosti kakor celoten vzorec (glej graf 8.2.7).

9. Razprava

Najpomembnejše ugotovitve kvantitativne statistične analize so:

1. izobrazba kot odločilen dejavnik za doživljanje intenzivnejše prehranske negotovosti;
2. prebivalci manjših naselji so v povprečju prehransko bolj gotovi kot tisti v večjih;
3. dijaki oziroma študentje, ki živijo sami, so v povprečju veliko bolj izpostavljeni doživljanju prehranske negotovosti kot tisti, ki živijo v večjih gospodinjstvih;
4. brezposelni imajo v povprečju do štirikrat višjo vrednost doživete prehranske negotovosti kot celoten vzorec.

Ugotovitve so v koraku s širšo literaturo problema. V podpoglavju *2.1 Rizične skupine* navajam dejavnike, kot sta brezposelnost in nižja izobrazba, kot močne predikatorje za doživljanje prehranske negotovosti (Grimaccia in Naccarato, 2018; Huang, Guo in Kim, 2010; Kaushal, 2013). Iz tega izhaja, da se lahko prehranska negotovost naslavlja tudi tako, da se brezposelne zaposli oziroma da se mlade bolje izobražuje in pripravlja na svet. To bi brez dvoma moralo vključevati več znanj o pridelavi in pripravi zdrave hrane ter pomembnosti le-te za izogibanje neželenim zdravstvenim in socialnim izzivom doživljanja prehranske negotovosti (Dominelli, 2012). Seveda bi morala biti zdrava in sveža hrana za to cenovno dostopnejša nižjim slojem prebivalstva (Food and Agriculture Organization of the United Nations, b.d.; Walsh, 2009; Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2009). Prav tako se moramo zavedati, da nadomestila za brezposelne niso dovoljšna, da bi preprečevala zdrs v prehransko negotovost. Koriščenje humanitarnih storitev prav tako očitno ne zmore zadostiti pogojem prehranske gotovosti posameznikov, ki programe koristijo (glej Graf 8.2.1).

Pomembna ugotovitev je ranljivost študentov, ki živijo sami oziroma sami skrbijo za svojo prehransko gotovost (glej graf 8.2.7). Ta ugotovitev nam pove več stvari. Prva je očitna neustreznost oziroma nezmožnost študentskih bonov in menze v študentskem naselju Rožna Dolina, da bi preprečevala pojav prehranske negotovosti med študenti, ki sami skrbijo za svojo prehransko negotovost. Hrana, ki jo je možno kupiti oziroma dobiti na bone, je po večini hitra procesirana hrana, ki na dolgi rok ne nudi ustrezne nutricionistične vrednosti. Druga ugotovitev, ki jo razumem v povezavi z večplastno problematiko prehranske negotovosti, je utrditev znanja, da so študenti ena izmed socialno bolj ogroženih skupin in da ne dobivajo potrebne podpore. Z naraščajočimi najemninami in vedno večjim pomanjkanjem ustreznih študentskih služb, se bo vedno več študentov odločalo med obrokom in najemnino.

Prav tako velja poudariti že opisane zdravstvene in socialne posledice doživljanja prehranske negotovosti (glej poglavja 3.2. in 3.3.), ki se izraziteje odražajo pri mladostnikih, katerih telesa in odnos do družbe so še v razvoju. Tudi zaradi tega moramo razumeti študentsko populacijo kot bolj rizično za doživljanje prehranske negotovosti, predvsem njenih negativnih posledic.

Zelo zanimiva ugotovitev je razlika med majhnimi in velikimi naselji v povprečnem doživljanju prehranske negotovosti. Omenjal sem že razloge, ki jih sam predvidevam za to razliko. V manjših naseljih imajo gospodinjstva več alternativnih virov za pridobivanje hrane, kot so npr. lasten zelenjavni vrt, sadovnjak, piščanci itd. Prav tako velja omeniti večjo povezanost manjših skupnosti, ki si v času pomanjkanja lahko pomagajo. Podobni modeli delovanje se lahko vpeljejo tudi v bolj urbanem okolju. Omenjal sem vertikalne vrtove (Besthorn, 2013), ki so verjetno prezahteven in prevelik finančen zalogaj, da bi jih lahko v Sloveniji pričakovali. Vendar ni pretirano pričakovati oziroma delovati v smeri, ki bi poudarjala pomembnost skupnostnega pridelovanja hrane (Soga idr., 2017; Kozina, Šmid Hribar, Poljak Istenič, Tiran in Halilović, 2019). Tako z vidika grajenja in opolnomočenja skupnosti kot tudi z vidika naslavljanja prehranske negotovosti so take akcije konkretne in povsem izvedljive. Urbana vrtičkarska kultura mora spremeniti svoje mesto v družbi iz prostočasnega početja malomeščanskih družin srednjega in višjega sloja v skupnostno in politično početje, ki naslavlja težave nepravilnih in neekoloških globalnih dobavnih verig, pomanjkanja skupnostne podpore in doživljanja prehranske negotovosti. Omenimo lahko tudi prakse skupnega nakupovanja hrane za manjše skupnosti, npr. sostanovalci, družine v večstanovanjski hiši, kot način zmanjševanja stroškov za pridobivanje dovoljšne količine živil.

Pomanjkljivosti metodologije vidim predvsem v dosegu raziskave, posledično njeni (slabši) posplošljivosti in le osnovni kvantitativni analizi, ki statistično ne potrdi povezanosti različnih dejavnikov (izobrazba, zaposlitveni status) z višjim ali nižjim doživljanjem prehranske negotovosti. Dodatna težava je lahko dvom v legitimnost posameznikov, ki odgovarjajo za celotno gospodinjstvo. Samo zato ker tistih, ki so izpolnjevali vprašalnik, ni skrbelo, ne pomeni, da skrb ni bila prisotna v gospodinjstvu (Webb idr., 2006).

10. Predlogi

Kot sem omenil v uvodu, je namen raziskave problem prehranske negotovosti prinesiti v socialno-delavsko zavest, vendar ga ne tudi povsem razjasniti. Prav tako je že omenjena njegova metodološka posebnost (glej poglavje 4. *Raziskovalni izziv*), s katero se družboslovni raziskovalci, med njimi tudi socialno-delavski, še spopadajo. Kot taka je lahko le izhodiščna raziskava za dodatno in bolj poglobljeno raziskovanje, npr. doživljanje prehranske negotovosti v dijaških/študentskih domovih. Nujno bi se mi zdelo raziskovati doživljanje prehranske negotovosti v romski skupnosti, ki je že tako ali tako socialno odrezana od normativne družbe v Sloveniji in je verjetno še bolj izpostavljena doživljanju prehranske negotovosti. Pomembno bi bilo tudi v raziskovanje možnih rešitev vstopati sodelovalno in rešitve iskati v zmožnostih skupnosti. Raziskave kavzalne narave niso smiselne zaradi večplastnosti pojava.

Predlogi za praktične ukrepe so večinoma vezani na podpiranje in ustanavljanje pravih skupnostnih vrtov. Pravih pravim zato, ker morajo delovati v ogroženih skupnostih kot način blaženja morebitne prehranske negotovosti, medtem ko skupnost opolnomočajo in povezujejo. Socialno delo lahko oziroma mora prevzeti povezovalno in spodbujevalno vlogo v tem procesu. Nujno je opolnomočiti skupnosti, da so pripravljene na tako raven organiziranja in delovanja, medtem ko se na oblasti izvaja pritisk za pridobivanje površin in opreme za tako delovanje. Treba je tudi razumeti, da delovanje, ki omogoča lažje pridobivanje stanovanj, zaposlitev oziroma tako delovanje, ki izboljšuje gmotni položaj gospodinjstev, tudi vpliva na prehransko gotovost teh istih gospodinjstev. S tem razumevanjem je predlogov za praktične ukrepe lahko malo in tudi večje morje. Dodal bi še, da je izobraževanje glede priprave (definicijski steber uporabe, glej poglavje 2. *Definicija*) tudi način naslavljanja prehranske negotovosti. Prav tako so ugotovitve raziskave, ki povezujejo povprečno višje doživeto prehransko negotovost z nižjo izobrazbo, jasne. Iz tega izhaja, da si moramo formalno izobrazbo in izobrazbo glede priprave hrane predstavljati kot način naslavljanja prehranske negotovosti.

Za konec bi omenil predvsem spremembe v izobrazbi socialnega delavca/delavke, ki nujno potrebuje več ekoloških poudarkov. Obdobje podnebnih sprememb, ki bodo občutne še za časa našega življenja, nam ne dovoljuje drugega kot to, da prav vsako delovanje vključuje razmislek tudi o vplivu tega na okolje. Če se socialno delo in tisti, ki ga prakticirajo, resnično zavzema za dolgoročne in trajne rešitve socialnih težav, mora v svoje razmišljanje in delovanje vključiti ekološki fokus (Erickson, 2018). Za slovenski kontekst to pomeni

raziskovanje (med drugim tudi) prehranske negotovosti kot resne težave na našem območju in njenega holističnega naslavljanja, ki se zavzema tako za ljudi, ki težavo doživljajo, kot okolje, ki je ključni akter v njegovi razrešitvi.

11. Uporabljen literature

- Anderson, P. M., Butcher, K. F., Hoynes, H. W., & Whitmore Schanzenbach, D. (2016). Beyond income: what else predicts very low food security among children? *Southern Economic Journal*, 82(4), 1078–1105.
- Benyus, J. M. (2002). *Biomimicry: innovation inspired by nature*. New York: Harper Perennial.
- Besthorn, F. H. (2013). Vertical Farming: social work and sustainable urban agriculture in an age of global food crises. *Australian Social Work*, 66(2), 187–203.
- Besthorne, F. H. (2003). Radical ecologisms: Insights for educating social workers in ecological activism and social justice. *Critical Social Work*, 3(1), 66–106. https://www.researchgate.net/profile/Fred-Besthorn/publication/253221925_Radical_Ecologisms_Insights_for_Educating_Social_Workers_in_Ecological_Activism_and_Social_Justice/links/55d4d02208aef1574e975b48/Radical-Ecologisms-Insights-for-Educating-Social-Workers-in-Ecological-Activism-and-Social-Justice.pdf
- Borch, A., & Kjærnes, U. (2016). Food security and food insecurity in Europe: an analysis of the academic discourse (1975–2013). *Appetite*, 103, 137–147.
- Brisson, D. (2012). Neighborhood Social Cohesion and Food Insecurity: A Longitudinal Study. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 3(4), 268–279. <https://doi.org/10.5243/jsswr.2012.16>
- Cannan, C. (2000). The environmental crisis, greens and community development. *Community Development Journal*, 35(4), 365–376.
- Coates, J., Swindale, A., & Bilinsky, P. (2007). *Household food insecurity access scale (HFIAS) for measurement of household food access: indicator guide (v. 3)* [pdf]. http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/eufao-fsi4dm/doc-training/hfias.pdf
- Despommier, D. (2009). The rise of vertical farms. *Scientific American*, 301(5), 80–87.
- Dominelli, L. (2012). *Green social work: from environmental crises to environmental justice*. 1st ed. Cambridge: Polity.
- Eicher-Miller, H. A., Mason, A. C., Weaver, C. M., McCabe, G. P., & Boushey, C. J. (2009). Food insecurity is associated with iron deficiency anemia in US adolescents. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 90(5), 1358–1371.
- Erickson, C. L. (2018). *Environmental Justice as Social Work Practice* (Illustrated ed.). Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

- Fischer, G., Shah, M., Tubiello, F. N., & van Velhuizen, H. (2005). Socio-economic and climate change impacts on agriculture: an integrated assessment, 1990–2080. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 360(1463), 2067–2083.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2009). *World summit on food security*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2013). *The state of food insecurity in the world: the multiple dimensions of food security*. <http://www.fao.org/3/i3434e/i3434e.pdf>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (b.d.). *Transforming food systems for affordable healthy diets*. <http://www.fao.org/3/ca9692en/online/ca9692en.html>
- Gregory, P., Ingram, J., & Brklacich, M. (2005). Climate change and food security. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 360(1463), 2139–2148.
- Grimaccia, E., & Naccarato, A. (2018). Food insecurity individual experience: a comparison of economic and social characteristics of the most vulnerable groups in the world. *Social Indicators Research*, 143(1), 391–410.
- Hamelin, A. M., Habicht, J. P., & Beaudry, M. (1999). Food insecurity: consequences for the household and broader social implications. *The Journal of Nutrition*, 129(2), 525S–528S.
- Huang, J., Guo, B., & Kim, Y. (2010). Food insecurity and disability: do economic resources matter? *Social Science Research*, 39(1), 111–124.
- International Food Policy Research Institute. (2012). *The Food security system: a new conceptual framework*. <http://cdm15738.contentdm.oclc.org/utis/getfile/collection/p15738coll2/id/126837/filename/127048.pdf>
- Jones, P. (2006). Considering the environment in social work education: transformations for eco-social justice. *Australian Journal of Adult Learning* 46(3), 364–382. https://www.researchgate.net/publication/283008506_Considering_the_environment_in_social_work_education_Transformations_for_eco-social_justice
- Kaushal, N. (2013). *Income and food insecurity: new evidence from the fragile families and child wellbeing study*. New York: Columbia University.

- Kirkpatrick, S. I., McIntyre, L., & Potestio, M. L. (2010). Child hunger and long-term adverse consequences for health. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 164(8), 754–762.
- Kozina, J., Šmid Hribar, M., Poljak Istenič, S., Tiran, J., & Halilović, N. (2019). *Družbeni učinki urbanega kmetijstva*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Larsen, K., & Gilliland, J. (2008). Mapping the evolution of “food deserts” in a Canadian city: supermarket accessibility in London, Ontario, 1961–2005. *International Journal of Health Geographics*, 7(1), 16.
- Larsen, K., & Gilliland, J. (2009). A farmers’ market in a food desert: evaluating impacts on the price and availability of healthy food. *Health & Place*, 15(4), 1158–1162.
- Loopstra, R., Reeves, A., & Stuckler, D. (2015). Rising food insecurity in Europe. *The Lancet*, 385(9982), 2041. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(15\)60983-7](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(15)60983-7)
- Macias, T. (2008). Working toward a just, equitable, and local food system: the social impact of community-based agriculture. *Social Science Quarterly*, 89(5), 1086–1101.
- McIntyre, L., Williams, J. V., Lavorato, D. H., & Patten, S. (2013). Depression and suicide ideation in late adolescence and early adulthood are an outcome of child hunger. *Journal of Affective Disorders*, 150(1), 123–129. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2012.11.02>
- Melchior, M., Chastang, J. F., Falissard, B., Galéra, C., Tremblay, R. E., Côté, S. M., & Boivin, M. (2012). Food insecurity and children’s mental health: a prospective birth cohort study. *PLoS ONE*, 7(12), 52615.
- Morrissey, T. W., Oellerich, D., Meade, E., Simms, J., & Stock, A. (2016). Neighborhood poverty and children’s food insecurity. *Children and Youth Services Review*, 66, 85–93.
- Nacionalni inštitut za javno zdravje. (2017). *Zdravstveni statistični letopis Slovenije 2017*. https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/publikacije/letopisi/2017/1_demografija_2017.pdf
- Park, C. Y., & Eicher-Miller, H. A. (2014). Iron deficiency is associated with food insecurity in pregnant females in the United States: national health and nutrition examination survey 1999–2010. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 114(12), 1967–1973.
- Paul, K. M. (2011). *Food insecurity and clinical social work* (Magistrska disertacija). Pridobljeno s Smith College <https://scholarworks.smith.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2085&context=theses>
- Plut, D. (2012). Prehranska varnost sveta in Slovenije. *Dela*, 38, 5–23.

- Santin, G. C., Martins, C. C., Pordeus, I. A., Calixto, F. F., & Ferreira, F. M. (2014). Food Insecurity and Oral Health: A Systematic Review. *Brazilian Research in Pediatric Dentistry and Integrated Clinic*, 14(4), 335–346.
<https://www.redalyc.org/pdf/637/63739258008.pdf>
- Scholes, R. J., & Biggs, R. (2004). *Ecosystem services in southern Africa: a regional assessment* [pdf].
https://www.millenniumassessment.org/documents_sga/SAfMA_Regional_Report_-_final.pdf
- Seligman, H. K., Bindman, A. B., Vittinghoff, E., Kanaya, A. M., & Kushel, M. B. (2007). Food insecurity is associated with diabetes mellitus: results from the National health examination and nutrition examination survey (NHANES) 1999–2002. *Journal of General Internal Medicine*, 22(7), 1018–1023.
- Seligman, H. K., Laraia, B. A., & Kushel, M. B. (2009). Food insecurity is associated with chronic disease among low-income NHANES participants. *The Journal of Nutrition*, 140(2), 304–310.
- Soga, M., Cox, D., Yamaura, Y., Gaston, K., Kurisu, K., & Hanaki, K. (2017). Health benefits of urban allotment gardening: improved physical and psychological well-being and social integration. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(1), 71.
- Statistične informacije Rapid Reports. (2003). *Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, Slovenija, 31. marca 2002*. <https://www.stat.si/Popis2002/gradivo/si-92.pdf>
- The World Bank. (b.d.). *Prevalence of moderate or severe food insecurity in the population (%) - Slovenia*.
<https://data.worldbank.org/indicator/SN.ITK.MSFI.ZS?locations=SI>
- Tweeten, L. (1999). The economics of global food security. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 21(2), 473–488.
- Walsh, B. (2009). America's food crisis and how to fix it. *PubMed*, 8(174), 30–37.
https://www.researchgate.net/publication/26795694_America's_food_crisis_and_how_to_fix_it

- Webb, P., Coates, J., Frongillo, E. A., Rogers, B. L., Swindale, A., & Bilinsky, P. (2006). Measuring household food insecurity: why it's so important and yet so difficult to do. *The Journal of Nutrition*, 136(5), 1404S–1408S.
- Whitaker, R. C., Phillips, S. M., & Orzol, S. M. (2006). Food insecurity and the risks of depression and anxiety in mothers and behavior problems in their preschool-aged children. *Pediatrics*, 118(3), e859–e868.

12. Prilogi

12.1. Priloga A: Vprašalnik

Lepo pozdravljeni,

Ime mi je Simon Debeljak in sem v zadnjem letniku študija socialnega dela na Fakulteti za socialno delo, Univerza v Ljubljani. V okviru diplomskega dela raziskujem pojavnost in stopnjo prehranske negotovosti v slovenskih gospodinjstvih. Namen raziskave je oceniti če, in koliko, je prehranska negotovost prisotna v slovenski družbi. Vaše sodelovanje je ključnega pomena, saj lahko le tako dobimo vpogled v stanje prehranske gotovosti vas in vašega gospodinjstva.

Kot vaše gospodinjstvo smatramo vse ljudi, ki z vami jedo in spijo, vključno z vami. Če živite v deljenem stanovanju s cimri in si delite skrb za hrano (nakupavanje, priprava, (vsaj) štirje tedenski skupni obroki (zajtrk, kosilo, večerja)), vas smatramo kot gospodinjstvo.

Vprašalnik je anonimen. Za izpolnjevanje potrebujete manj kot 10 minut. Vsi podatki bodo obravnavani zaupno. Uporabljeni bodo le v namene pričujoče diplomske naloge.

Za vas čas se vam prijazno zahvaljujem,
Simon Debeljak

- 1. Ali ste bili v zadnjih štirih tednih vi, ali kateri koli član vašega gospodinjstva, v skrbeh, da ne bo dovolj hrane za potrebe gospodinjstva?**

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

1.a Kako pogosto se je to zgodilo?

1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)

2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)

3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

- 2. Ali v zadnjih štirih tednih vi, ali kateri koli član vašega gospodinjstva, niste mogli uživati živil, ki jih mate radi zaradi pomanjkanja sredstev?**

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

2.a Kako pogosto se je to zgodilo?

1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)

2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)

3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

- 3. Ali ste morali v zadnjih štirih tednih vi, ali kateri koli član vašega gospodinjstva, jesti neraznolika živila zaradi pomanjkanja sredstev?**

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

3.a Kako pogosto se je to zgodilo?

1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)

2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)

3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

- 4. Ali ste morali v zadnjih štirih tednih vi, ali kateri koli član vašega gospodinjstva, jesti živila, ki jih nimate radi zaradi pomanjkanja sredstev?**

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

4.a Kako pogosto se je to zgodilo?

1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)

2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)

3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

- 5. Ali ste morali v zadnjih štirih tednih vi, ali kateri koli član vašega gospodinjstva, zaužiti manjši obrok kot se vam je zdelo potrebno, ker ni bilo dovolj hrane?**

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

5.a Kako pogosto se je to zgodilo?

1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)

2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)

3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

- 6. Ali ste morali v zadnjih štirih tednih vi, ali katerikoli član vašega gospodinjstva, zaradi pomanjkanja sredstev, hrano pridobivati preko nevzdržnih praks npr. sposojanje denarja, prodajanje osebnih predmetov, uporabljanje humanitarnih ali socialnih storitev (Rdeči križ, zavetišče za brezdomce itd.), kraja itd.?**

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

6.a Kako pogosto se je to zgodilo?

- 1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)
- 2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)
- 3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

7. Ali ste morali v zadnjih štirih tednih vi, ali kateri koli član vašega gospodinjstva, pojesti manj obrokov dan kot se vam je zdelo potrebno, ker ni bilo dovolj hrane?

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

7.a Kako pogosto se je to zgodilo?

- 1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)
- 2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)
- 3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

8. Ali se je v zadnjih štirih tednih v vašem gospodinjstvu zgodilo, da ni bilo nobene hrane zaradi pomanjkanja virov za pridobitev živil?

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

8.a Kako pogosto se je to zgodilo?

- 1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)
- 2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)
- 3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

9. Ali ste v zadnjih štirih tednih vi, ali kateri koli član gospodinjstva, šli zvečer lačni spat ker je bilo premalo hrane oz. virov za pridobitev živil?

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

9.a Kako pogosto se je to zgodilo?

- 1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)
- 2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)
- 3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

10. Ali ste v zadnjih štirih tednih vi, ali kateri koli član gospodinjstva, bili cel dan in noč brez hrane, ker ni bilo dovolj hrane oz. virov za pridobitev živil?

1=DA

2=NE

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA,

10.a Kako pogosto se je to zgodilo?

1 = redko (enkrat ali dvakrat v zadnjih štirih tednih)

2 = včasih (tri do desetkrat v zadnjih štirih tednih)

3 = pogosto (več kot desetkrat v zadnjih štirih tednih)

Socio-demografski podatki

Prosim, označite vaš spol

1=Moški

2=Ženska

3=Trans moški

4=Trans ženska

5=Drugo (prosimo, napišite dodatno):

6=Ne želim odgovoriti

Prosim označite, kateri starostni skupini pripadate

1=Do 15 let

2=15-29 let

3=30-49 let

4=50-64 let

5=65-75 let

6=Nad 75 let

Koliko članov šteje vaše gospodinjstvo?

Kot vaše gospodinjstvo smatramo vse ljudi, ki z vami jedo in spijo, vključno z vami. Če živite v deljenem stanovanju s cimri in si delite skrb za hrano (nakupavanje, priprava, (vsaj) dvakrat tedenski skupni obroki) vas smatramo kot gospodinjstvo.

1=1 član

2=2 člana

3=3 člani

4=4 člani

5=5 članov

6=Več kot 5 članov (prosimo, vpišite št. članov):

Kakšna je vaša najvišja dokončana izobrazba?

1= (Ne)dokončana osnovna šola

2= Poklicna šola

3= Srednja šola

4= Univerzitetna

5= Magisterij, doktorat

Kakšen je vaš trenutni zaposlitveni status?

1= Zaposlen

2= Samozaposlen

3= Brezposeln

4= Upokojenec

5= Dijak ali študent

6= Gospodinja

8= Drug status (prosimo, navedite):

9= Ne želim odgovoriti

V kakšnem tipu naselja živite?

1= Manj kot 3.000 prebivalcev (vaško)

2= Več kot 3.000 prebivalcev (mestno)

3= 3.000 -10.000 prebivalcev

4= Več kot 10.000 prebivalcev

Hvala za sodelovanje!

Vprašalnik je povzet po Coates, Swindale in Bilinsky (2007).

12.2. Priloga B: Kodirani rezultati pridobivanja informacij

Q 1 a	Q 1 b	Q 2	Q 3	Q 4	Q 5	Q 6	Q 7	Q 8	Q 9	Q 10	Q 11	Q 12	Q 13	Q 14	Q 15	Q 16	Q 17	Q 18	Q 19	Q 20	Q 21	Q2 1_6_t ext	Q 22	Q 23	Q2 3_6_t ext	Q 24	Q 25	Q2 5_7_t ext	Q 26
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	1	-2	2	4	-2	4	5	-2	1
1	0	1	2	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
1	0	1	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	3	1	-2	4	1	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	5	-2	4	5	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	1	-2	4	5	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	2
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	1
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	2
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	1
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	-	-	-	-	-	-
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	1
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	2	-2	5	1	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	3	-2	4	1	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	2
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	1
1	0	1	1	2	1	2	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
0	1	-	2	-	2	1	1	2	2	-	2	1	1	1	2	2	2	1	1	2	2	-2	2	4	-2	4	5	-2	4
0	1	-	2	1	1	1	1	1	2	-	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	4	-2	4	1	-2	3
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	1	-2	3	5	-2	2
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	-	2	1	1	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	1	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	1	1	1	1	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
1	0	1	1	1	1	3	1	2	2	-	2	1	2	1	1	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	2	3	-2	4
0	1	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-2	2	2	-2	3	7	Del no zap osle na (str ans ki zasl uže k)	4
0	1	-	1	1	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	2	-	1	-2	2	4	-2	3	5	-2	4

[illegible]

0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	2
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	2
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	3
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	1
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	1
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	1	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	2
0	1	-2	1	2	2	-2	2	2	2	-2	1	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	3	3	3	-3	-3	3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	2	-2	2	5	-2	4
	0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	4	7	na cak anj u na del o	1
	0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	2	5	-2	1
	0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	1
	1	0	1	2	-2	1	2	2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	2
	0	1	-2	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
	0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4
	0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	3	-2	3	3	-2	1
	0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	4	-2	3	5
	1	0	1	2	2	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	1	-2	4	5	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	4	5	-2	4	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	1	
0	1	-2	1	1	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	4	-2	4	5	
0	1	-2	1	1	1	2	2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	2
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	5	-2	3	5	-2	3
0	1	-2	-3	3	-3	-3	3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
1	0	2	1	2	1	2	1	1	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2	-2	2	2	-2	5	1	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	2	5	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	2	5	-2	2	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	4	5	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	3	-2	2	5	-2

1	0	1	2	-	1	2	1	1	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	4	-2	2	5	-2	1	
0	1	-	2	1	2	1	3	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	1	-2	4	5	-2	4		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	5	-2	2	5	-2	2		
0	1	-	2	2	-	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4		
0	1	-	2	2	-	1	1	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	1	-2	5	5	-2	4	
0	1	-	2	1	1	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4		
0	1	-	2	2	-	2	1	1	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	1		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	1		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	1	-2	2	4	-2	4	1	-2	4	
1	0	2	1	2	1	2	1	2	2	-	1	1	1	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	1	-2	3	5	-2	4	
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	2	-2	5	5	-2	1		
1	0	2	1	3	1	3	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-2	2	5	-2	3	5	-2	4	
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	5	-2	4	3	-2	4	1	-2	1	
0	1	-	2	1	2	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	3	
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	5	-2	3	5	-2	1		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	2	-2	4	1	-2	3		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	5	2	-2	3	4	-2	4		
0	1	-	2	2	-	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	1	
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	2	-2	4	1	-2	4		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	4	2	-2	2	4	-2	1		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	1		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	2		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	1		
1	0	2	1	3	1	3	1	3	2	-	1	2	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	4	
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	5	-2	3	5	-2	1		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	2	-2	4	1	-2	4		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	4		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	1	-2	4	5	-2	4		
0	1	-	2	1	1	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	1		
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	1		
0	1	-	2	1	3	1	2	1	1	2	-	1	2	1	1	2	-	2	2	-	2	2	-2	3	1	-2	4	1	-2	4
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	4	2	-2	1	4	-2	1		
1	0	2	1	2	1	1	1	1	2	-	1	2	1	1	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4	
0	1	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	1		

[illegible]

0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	1	-2	4	1	-2	4		
0	1	-	2	1	2	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4		
1	0	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	-2	4	4	-2	2	4	-2	1		
1	0	2	1	2	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	3		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	-2	4	2	-2	2	4	-2	1		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	4	5	-2	1		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	5	5	-2	2		
0	1	-	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	5	1	-2	4		
0	1	-	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	3		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	4	5	-2	1		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	4		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	4	3	-2	2	4	-2	4		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	1	-2	3	5	-2	4		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	5	2	-2	2	4	-2	1		
0	1	-	2	2	2	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	3	3	3	-3	3	3	-3	3		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	6	6	2	5	-2	1		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	2		
1	0	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	5	-2	2	1	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	3		
1	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	3		
0	1	-	2	1	2	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	1		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	4	1	-2	4		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	2		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4		
0	1	-	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	3		
1	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	6	7	4	5	-2	1		
0	1	-	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	4	4	-2	4	4	-2	3		
1	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	5	2	-2	2	4	-2	3		
1	0	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	2		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-3	3	3	-3	3	3	-3	3		
1	0	2	1	2	1	3	1	2	2	2	1	1	1	3	2	2	1	1	2	2	1	-2	2	4	-2	4	5	-2	4
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	1		
0	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	3	-2	2	5	-2	1		

0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	3	5	-2	4	
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-2	5	2	-2	2	4	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	3	
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-2	5	3	-2	2	4	-2	1
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3	
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	6	6	2	5	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	3	3	3	3	-	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3	
0	1	-	2	1	1	2	-	2	1	1	2	-	2	2	2	2	2	2	2	5	-2	2	2	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	4	5	-2	2
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	6	7	3	5	-2	4
0	1	-	2	1	2	2	-	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	1
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	5	2	-2	3	4	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3	
1	0	1	2	2	-	-	2	1	1	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-2	2	4	-2	4	5	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	4	1	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-2	2	3	-2	2	5	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	1
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	6	1	-2	2	4	-2	1
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-2	2	4	-2	5	5	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	5	3	-2	2	4	-2	1
0	1	-	2	1	1	2	-	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	3
0	1	-	2	1	1	1	1	1	2	2	-	1	3	1	2	2	2	1	2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	3
0	1	-	2	1	2	1	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-2	2	1	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	6	6	4	5	-2	2
0	1	-	2	1	1	2	-	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	5	1	-2	3
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	4	-2	4	5	-2	2
1	0	1	-	3	3	3	3	3	3	3	-	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3	
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-2	5	2	-2	4	4	-2	3
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	4	2	-2	3	1	-2	2
-	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-1	6	2	-2	2	4	-2	2
0	1	-	2	1	2	1	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	-3	-3	3	3	-3	3	3	-3	3
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	5	-2	3	5	-2	3
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	4	1	-2	2	4	-2	4
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	2	5	-2	3	5	-2	3
0	1	-	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	5	2	-2	3	4	-2	4

0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	2	
1	0	1	2	-2	2	-2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	4	
1	0	3	1	2	1	3	1	3	1	2	1	1	1	2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	5	-2	2	5	-2	3	
1	0	1	2	-2	1	2	1	1	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	4	5	-2	4	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	4	-2	4	1	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	4	-2	2	4	-2	1	
0	1	-2	1	2	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	5	1	-2	2	4	-2	2	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	3	2	-2	4	1	-2	4	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	4	5	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	4	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	5	1	-2	4	4	-2	1	
1	1	1	1	1	2	-2	2	-2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	4	-2	3	5	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	-2	3	5	-2	1	-3	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	5	-2	2	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	2	-2	3	5	-2	2	
0	1	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	2	-2	5	5	-2	4	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	5	2	-2	3	4	-2	4	
0	1	-2	2	-2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	
0	1	-2	2	-2	1	1	1	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	2	2	-2	2	-2	6	3	-2	3	4	-2	4	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	5	2	-2	3	4	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	4	3	-2	2	2	-2	4	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	3	-2	4	1	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	1	-2	4	5	-2	4	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	3	-2	4	5	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	5	-2	4	5	-2	4	
1	0	1	1	1	1	1	1	1	2	-2	1	1	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	4	-2	2	1	-2	3	
1	0	1	1	1	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	3	3	3	3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	5	2	-2	3	4	-2	3	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	5	2	-2	2	4	-2	3	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	4	1	-2	2	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	2	-2	2	1	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	5	2	-2	2	4	-2	3	
0	1	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	1	-2	4	4	-2	1	
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	4	2	-2	2	4	-2	3	

[illegible]

[illegible]

																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													</
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	1	-2	3	5	-2	4
1	0	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	5	-2	2	6	-2	4
0	1	-2	1	1	2	-2	2	-2	1	1	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	
0	1	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-2	4	1	-2	2	4	-2	2
1	0	2	1	2	1	2	1	1	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	3	-2	2	1	-2	4
0	1	-2	2	2	1	1	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	5	-2	3	5	-2	4
1	0	1	2	2	1	1	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	2	-2	2	3	-2	4
1	0	1	1	1	2	-2	2	-2	1	1	1	1	1	1	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	3	4	-2	2	3	-2	1
0	1	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	6	8	2	1	-2	1
0	1	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	5	-2	2	5	-2	1
0	1	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	5	2	-2	4	4	-2	4
0	1	-2	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	
1	0	2	1	2	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	4	-2	2	1	-2	4
1	0	3	1	3	1	3	1	2	1	3	1	2	1	2	1	2	1	3	1	1	2	-2	3	2	-2	2	1	-2	2
1	0	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	2	1	3	1	2	2	-2	3	4	-2	4	3	-2	2
1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	2	-2	2	4	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	3	7		3
1	0	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	2	-2	3	3	-2	1	3	-2	1
1	0	2	1	3	1	3	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	2	-2	4	1	-2	2
1	0	1	1	1	1	2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	4	3	-2	1
1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	3	3	-2	2	3	-2	1
0	1	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	2	-2	4	1	-2	3
1	0	2	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	2	1	2	2	-2	2	-2	2	-2	3	2	-2	2	3	-2	4
0	1	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	7	-2	3	3	-2	4	4
0	1	-2	1	2	1	2	1	2	1	3	1	2	1	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	4	6	6	2	4
0	1	-2	2	2	1	1	2	-2	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	3	1	-2	2	3	-2	4
0	1	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	3	5	-2	2	3	-2	1
1	0	1	1	1	1	1	1	2	1	3	1	1	1	1	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	3	1	-2	2	2	-2	4

1	0	1	1	3	2	-2	2	-2	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	2	-2	2	4	-2	4
0	1	-2	1	2	2	-2	2	-2	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	5	2	-2	2	4	-2	4
1	0	3	1	3	1	3	1	2	1	2	1	3	1	3	1	2	1	3	1	3	2	-2	3	2	-2	1	3	-2	4
1	0	1	2	-2	1	3	2	-2	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	1	-2	2	5	-2	4
																											svo bod ni um etni k		
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	3	2	-2	2	7		4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	3	-2	1	6	-2	1
0	1	-2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	-2	-1	-2	-1	-2	-1	-2	-1	-2	2	-2	3	6	6.c lan ov	2	6	-2	-1
1	0	1	1	1	1	1	2	-2	1	1	1	1	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	4	2	-2	2	1	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	4	5	-2	4
0	1	-2	1	1	2	-2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4
1	0	3	1	3	1	3	1	3	1	1	1	2	1	2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	3	5	-2	2	6	-2	2
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	4
1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	3	5	-2	2	3	-2	2
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	3	-2	3	5	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	-1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	4	-2	2	5	-2	1
1	0	2	2	-2	1	3	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	1	2	2	-2	2	-2	2	2	-2	2	5	-2	1
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	2	-2	3	5	-2	2
0	1	-2	-1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	2	-2	2	-2	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
0	1	-2	1	3	1	3	1	2	1	3	2	-2	2	-2	1	1	2	-2	2	-2	1	-2	4	5	-2	2	3	-2	4
1	0	1	2	-2	1	2	1	3	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	5	5	-2	1	4	-2	-1
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	4	1	-2	2	3	-2	4
1	0	3	1	2	1	2	1	2	1	3	1	2	1	3	1	2	1	3	1	2	1	-2	3	3	-2	2	3	-2	4
0	1	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2	2	6	6	2	3	-2	4
1	0	1	1	3	1	2	1	3	1	1	2	-2	1	3	2	-2	2	-2	2	-2	1	-2	4	5	-2	1	3	-2	1